Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ● ШИНАРА, 16 СЕНТЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 111 (6241). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

ДIадахача Iай кхоачамболаш хьайбашта доакъар Iалашдаь доаццашехь а, еррига шоай тороиаш оарцагI а яьха къахьегарах укх шера доахангара дукхагIа шура яккха аьттув баьннаб Урус-Мартановски районе «Гехинский» совхоза хьайбаш леладерий. Нагахьа санна сбахна бархI бетта хIара Iаттагара 1310 килограмм шура цар яьккхаяле, цу юкъа укх шера 1360 килограмм яьккхай. ТIехь-

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

тIехьагIа ниттта дукхагIа продукци йоаккхаш хьайбаш леладераша къахьегарах низ дIакхьачаб бархI бетта планагIа йолчул дукхагIа шура паччахьалкхенна дIаяла. Ялхайтта тонн дукхагIа я из соахка цу юкъа дIаенначул а.

Кхо ферма я совхозе детташ дола доахан кхоебаш. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле яьккхай Бадалова Аннас кулгалдеча № 1 йолча шурий-товарий ферма коллективо. ПланагIа 377 тонн яккха езача цар яьккхай 424 тонн, хIаьта планагIа 327 тонн паччахьалкхенна дIаяла езача дIаеннай 371 тонн шура.

280 етт ба цу ферме кхоебаш. Барти цхьовгIон йолаш къахьегача коллектива аьттув баьннаб планагIа 1348 килограмм йолаш дIабахача бархI бетта хIара шоаш кхоабача Iаттагара 1569 килограмм шура яккха.

Ишта дика хьокхамаш доахаш хьайоагIача коллективана, укх ах шера баьча балхах сийлен Улга тIа а йоаккхаш, цхьа эзар сом преми елай.

Совхоза доярашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара хьалха я Дудаева ПаьтIамат. БархI бетта планагIа 1000 килограмм йолаш цо хIара ше беттача Iаттагара 2200 килограмм шура яьккхай. Дика толамаш доахаш хьинаре къахьег Кантаева Марема, Мажиева ТIауса, кхы дукхача дояркаша. Планал дукха совгIа я хIара Iеттагера цар яьккха шура а.

Дикача хьокхамашца парте XXVI съезда накъабакхара деррига шоай низаш оарцагI а даьха къахьегаш ба совхоза хьайбаш леладераш.

Веркате къахьегаш бола «Гехинский» совхоза хьайбаш леладераш социалистически яхье котбаьннаргаш а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдьча сийлен Улга тIа баьхаб.

ПЛАНАЛ СОВГIА ДIАКХУХЬ МОВХЬАШ

КПСС XXVI-ча съезда къахьегама толамашца "накъайода «Грознефть» объединене технологически транспорта Управлене коллектив.

Шоай пятилетка 10 апреле кхоачашъяьй транспортиникаша, хIаьта съезда сийна тIайицача доккхагIдолча социалистически деххарашка цар дIаяздаьд — мовхьаш дIа-хьа кхахьара шера план 1 декабре кхоачашъе а шера планал совгIа 100 эзар тонн тайп-тайпара мовхьаш дIа-хьа даьха а.

Шоай дош кхоачашдергдолаш ба автомобилисташ. Цехашта, колоннашта, бригадашта къаьст-къаьстача водителашта юкъера социалистически яхь дегIа а кхувлаш, вай республикай вежарашкха йолча Грузен бурувдеттарашца, мехкдаьттахоша, гIишлонхоша шоай объекташка дIайицад 1007 эзар тонн тайп-тайпара мовхьаш, вешта аьлча 8 бетта заданел 213 эзар тонн дукхагIа, хIаьта къахьегама овсарле планагIачул 11.6 процент лакхагIа я. Шоашкара доагтIа дакъа лаьцад рационализатораща а. хIаьта автомобилашта ремонт сихагIа'яра, ремонтерий къахьегам аттача баккхера тIаерзаяь цар енна 23 рационализаторски предложени производствана юкъейихьай, царех 11947 сома экономически эффект хиннай, кхы тайпа техннко-экономически хьокхамаш а лер тIа леладу.

Дика лел цар балхаш сентябре а. Укх бетта алхха хьалхарча декаде цар дIадихьад 40 эзар тонн совгIа мовхьаш, хIаьта хIанз цар къахьегама календара тIа шоллагIа декада да.

Шоай дийнахьара заданеш 150 — 160 процент кхоачаш'ю дукха тоннаш мовхьаш кхухьача автомобилий водителашка Магомаев Лечас, Арсамерзоев Хасмохьмада, Погосов Ширина, Бочаров Александра, Макаров Виктора, Демильханов Овлхазара — уж ба кагирхой хьехамчаш, дика лелаю цар шоашкара техника.

Автомобилисташта доккха новкъостал ду машинашта ремонт еча слесараша Асеев Андрея, Носков Алексея, Поровн Владимира, Константинов Григоре — цар мел еш йола ремонт гаранти а йолаш ю.

Ремонти балхашта хьаькъале а техниках дика кхеташ а кулгалду къонача коммуниста мастера Аюпов ТIахIира.

А. ТИЩЕНКО,
тха штате воаца корреспондент.

«Ший гIулах дика ледадер» — нитта оал Шалински районерча «Серженъ-Юртовский» совхоза хьалхалаттача механизаторах коммунистах Р. Мусаевх боахамерчу къахьегамхоша. Из нийса да. Рамзана совхозе болх бу дукха ха я. Укхаза боккхагIболча новкъостана гIо а даь Iомаьй цо механизаторий говзал. Къахьегам безаш. ше караладьца гIулакх кIоаргагIа доаза гIерташ, масса хана хьалха хила, доккха толамаш даха гIерташ хилар — из цун оамалцара дикагIа дар да. Лаьтта, из леладеш, ялат хьалхьедеш бола вах дукхабеза цунна.

Ца бола ялат чуийна даьннад, баккъда комбайнера болх хIанз а чакхбаьннабац. Совхозе цунна масса хана а корабоагIа бе болх. Керда-ча хьувкъама лаьтта кийчдеш — из да юртарча механизаторе тахан йоакхо еш дола гIулакх. ХIанз лаьтта оалаш ю Рамзан.

— 1260 гектар совгIа лаьтта вьа дьиннад тхо, — йоах совхоза директора М. Расуева. — Яхье хьалхалаттарашца ва механизатор Р. Мусаев. Дийнахьара норма 7,5 гектар йолча, цо хIара денна 10—12 гектар лаьтта оах, хIаьта оахам дика а ду. Цунна уллув болх беш ва цун воша Мусаев Райбек. Цо а дика къахьег, норма тIехьакхоачаш а ю.

СУРТА ТIА: «Серженъ-Юртовский» совхоза механизатор Мусаев Рамзан.

Х. МУКАЕВА диллa сурт.

КОАРТОЛАШ СИХА ХОРЖ

«Экажевский» совхозе эггара сихагIа болх дIахьош йола моттиг коартолий хьатт я аьнна аьлча харц хургдац. Укхаза болх беш ткъо болхлоая, хIаьта дукхагIбераш кхалнах а ба. Цахаддаш коартолаш хьатIанхухь кхай тIара. Балаев Яхьъяс кулгалдеча бригада болхлоша лерттIа шоай болх бу. Доккха ков цIендаь дIаоттадьд. Боккъонца кийчъяьй 1500 тонн коартолаша минеральни удобренени дIаоттаергйола моттигаш.

Коартолий хьатта хьинаре къахьег бригадира Аушева Гуше, болхлоша Олигова Тамаре, Хидриева Маржана, Гандалоева Дуте. Берсанова Маккас, райсовета халкъа депутат йолча Албогачиева Лейлас, Халашева Маккас, Албогачиева Любас.

Хьатта ца социйташ механизмашца болх байт Муталиев Висангире, погрузчика тIа вагIача Кациев Махьмада.

Шоай низ ма кхоачча коартолаш паччахьалкхенна дIалуши фуна лаьрхIа дIаоттаеш боахк болхлой.

СУРТА ТIА: хьатта коартолаш тIайотташ боахк болхлой.

С. ПУГОЕВА
сурти тексти.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА— ТЕШАМЕ ЛАРД

Деррига балхаш дика вIаштIехьдаьха эггара хьалхарчарца чакхбаьккхар укх шера кIи-марс Малгобекски района ГI. Ахриева цIерагIча совхоза къахьегамхоша. Ка болча ялатий районе эггара лакхара хьувкъам а укхаза кхебаьб. ХIара гектара тIара 24 центнер йоалаш ялат чуийцад ахреицаша.

ДIадоладдаь совхозе кердача шерарча хьувкъама лард йоллара балхаш а. ХIанзлехьа укхаза гурахьа дувча ялаташта лаьрхIа аьхад 700 гектар кхаш, царех 500 гектар хулараш лаьтта цамцадаьнкха ялаташ дIадера кийчдаьд.

— Уж во хьокхамаш дац, — йоах совхоза керттерча агронома Уманцев Петр Ивановича, — укх гурахьа ялата лаьрхIа тха боахаме дIае езараш еррига 800 гектар мара яц. Гуйран балхаш цхьан комплексагIа дIадахьар баьнан доалаш мукъадаьнна кхаш хаинахьа аха а ялаташ дIадерга кийчде а вIаштIехьдаьннад тха механизаторий. ДикагIча агротехнически ханашка чакхдаккха лерхI оаха укх гурахьа ка бола ялаташ дIадувлга е. МагIалбикерча хьалашка ялат дIадера дикагIа лоархIаш я 15 сентябрагара 15 октябрага кхачалца йола ха. Тхона низал ха а езаргьяц. Шин кIирагIа чакхдаккха лерхI оаха гIора кIал ка бола ялаташ дIадувлга. Цу гIулакха мел эшар тхоа долаш а да.

ХIанз сихбенна ялаташ дIадувш ба совхоза механизатораш. Ийс агрегат я хIара дийнахьа болх беш. Хьалхарча шие дийнахьа 200 гектара тIа мукх, рансаца эдеш Iаьржа кIа дIадийнад укхаза. ХьатIайоагIача бIаьсти эггара хьалхарча мошача доакъара лаьрхIа да из.

Гурахьа ялаташ дIадуьча яьржача социалистически яхье дикагIа хьокхамаш доахаш ба трактористаш Никишин, Провоторов, сеялкаш тIа латта Озниева, Исраилова. Дийнахьара норма 13 гектар йолаш, ткъо а кхы совгIа а гектара тIа ялаташ дIедув цар. Шоаш беш бола болх цIенен дивен а бу.

ЧIоагIа йоакхо ю совхозе ялаташ дIадув кхаш лерттIа кийчдара. Эггара хьалха кхаш нийсдеш планировка ю. Цул тIехьагIа лаьтта чIоагIа хиларга хьежже цкъа, е шозза дийскаш доах. ТIаккха лаьтта цамцадоаккхаш макхаш доах.

Х. АДАМОВ.

ТХА СОВГIАТ

Ший профессональни цIейна — мехкдьттан гаовни промышленноста болхлой Еррига союзни денна яха майоагтIара накъаккхар мехкдаьтта даккхарен продукцимаьхала яккхарен иттлагIча пятилетка заданеш хаьал хьалха кхоачашьярах 1980 шера 23 марта рапорт денна йоли тха «Сунжанефть» НГДУ барт тайна коллектив. КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта мехкдаьттахоша деххар тIайицад пятилетка чакхъяллалехьа кхы тIа а 100 эзар тонн совгIа мехкдаьтта даккха.

ИттлагIа пятилетка чакхйоалача шера планаш социалистически деххараш кхоачашдеча доккха новкъостал даьд опыт йолча специалиста — мастера Кочесов Стархан Александровича кулгалдеча № 2 йолча газа мехкдаьттан доахача Заманкула поселкерча тха бригада барт тайнача интернациональни коллектив.

Ших къамах бола нах ба тха коллективе къахьегаш: эрсий, нохчий, гIалгIай, хIирий, украинцаш. ХIаьта тхо деррига а барт тайна бIарчча цхьа дезал санна дах, ха ца къовсаш болх бу оаха.

Болх беш дукха ха яьнка хиларах хецаеннаяр № 49 йола скважина, паччахьалкхен дукха ахча довра. ТIаккха, массава цхьатарра раьза а хинна яхх дюйм йола 300 метр йIаьха мехкдаьтта провод лоаццача хана хуица лаьрхIар бригадо. Дийнахьа а бус а бир болх, хIаьта а кIаьдвенназ аьнна латкъаш цхьаккха а вацар.

Лоаццача хана дIайхача мехкдаьттаца массехказа обработка йир цхьайолча скважиней, белггала аьлча, №№ 41, 24, 38, 60, 21 йолча скважиней подъемни турбашта. Бутил - бензольни франкцеца обработка йир №№ 49, 60, 90 йолча скважинашта. 2,5 дюйм диаметр йола мехкдаьтта провод йиллар 1200 метр йIаьха. Бустан баха площадка йир №№ 66, 85, 53 йолча скважинашка. Цу тIехкьарча кхаь скважине оаха из болх чакхбаккхар баьнан долаш 930 тонн мехкдаьтта даьккхар. Укх шера хьалхарча бархI бетта кхы тIа а 200 тонн совгIа мехкдаьтта даьккхар.

1962 шера денз йиьлагIча разряда операторалла болх беш ва бригаде Атаев Асламбек Дикабраилович. Коммунистически къахьегама ударник, 1979 шера социалистически яхье котваьнна ва из. Шийна тIабилла болх тешаме кхоачашбеш а производственни хьокхамаш тIехдика долаш а хиларах цунна еннай «Знак Почета» яха орден.

Дукха ха я Балаев Адаса Iаьлас, коммунистически къахьегама ударника, йиьлагIча разряда операторалла болх бу. Дика бу болх. Цхьаккха хIама дитац тергал ца деш. Цудухьа тешам беннаб цунах коллектива — профгрупоргалла хержав из. Бехктохкаме а хеташ кхоачашду цо ший общественни гIулакхаш, мехкдаьттахоша культурно салаIара йоакхо а еш. Тхона долча гIулакха кийчъяь цIе уголок, телевизор, приемник а, истола тIара ловзараш, керда газеташ журналаши да. ХIара денна дIаязду хьокхамий Улг, арахец «Молнеш», боевой листокаш.

Тха управлени вIашагIьехлача дийнахьа денз, вешта аьлча 1947 шера денз йиьлагIча разряда операторалла болх беш ва Бондарев Иван Васильевич. хIара денна эггара лаккагIа кул цун хьокхамаш. Дукха ха я пенсе тIа ваха, хIаьта а шийн хьамсарча коллективе дIахо болх беш ва. Ишта болх беш а тIехдика къахьегаш а ва Гудзаев Мухтар Бембулатович. Хьехамчаш ба уж, керда балха баьхка кагирхой Iомабу цар.

Къаьстта хозача дешаща вуца безам ба са мастер Кочесов Стархан Александрович. Деннгара дя массаза доал лакхлора Стархава говзал. 1959 шера волавеяр операторалла болх бе, кул тIехьагIа — механикалла, тIаккха — диспетчералла, инженералла - технологалла, юххера а квалифицированни мастер а хинна дIаэттар. Цу балха тIа из вола деррига а цхьа шу мара дац, хIаьта а сий ду цун де а доагIаш.

Тха еррига скважинаш къьна, кIеж етташ мехкдаьтта телаш я, бурув теха яьнна кардаяраш тхога кхаьчаяц. Цудухьа скважиней къаьнача фондаца кхы тIа а болх бу планал совгIа мехкдаьтта даккхар дукха.

Оаха къахьегаш йола Заманкула майда хIанз ше лургдар хьадения йоалаш латт. Тха коллективо дукхха геологически мероприятеш чакхйоах хьадоагIа мехкдаьтта кIезиг ца далийтар дукха. Чакхьяханза яргйоацача цу Iалавмате лоархIамеча мероприятешта юкъейоагIа насосно - компрессорни турбашта парафин чу ца йижийтар а кIув ца хилийтар а дукха скважинашта бутил-бензольни фракцеца еш йола обработка. Ишта къовсам лоаттабу оаха чIоагIа мистьеннача битумца а скважине чуухха хий кIезигдар дукха.

ЧIоагтIа къахьийгад кхы тIа а мехкдаьтта даккхар дукха. Скважина чура доагIа мехкдаьтта алсамдаккхар дукха юкъейоалалий диралцеи мисталцеи еш йола обработка. Уж еррига мероприятеш производствана юкъеяхьар баьнан долаш укх шера хIанзле а тха вIаштIехьдаьннад кхы тIа а 500 тонн мехкдаьтта даккха.

Доаххийн бехктокхаме деххараш латт тха бригадина хьалхашка укх шера — иттлагIча пятилетка план хахал хьалха кхоачашъелга. КIезига хIама дац оаха цу гIулакха даьр, цудухьа тхоай социалистически деххарех тхоаш дика лоархIадергда аьнна хет сона. Из хургда КПСС XXVI съезда оаха кхы тIа а лун дола къахьегама совгIат.

Солт-Ахьмад БЕЛЬТОЕВ,
«Сунжанефть» НГДУ № 2 йолча мехкдьттен газ йоахача бригада оператор.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАГIА

Сом, баьцадаараш, шекара свеклаш чуэцара балхаш сихдаьд Урус - Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза къахьегамхоша.

Латаш йолча сомий бешо 400 гектар лаьтта дIалоац цу боахаме. Цунах 250 гектар бешара сом чуберзабаьб хIанзле.

ХIара гектара тIара бIаь центнерал совгIа сом чуэц совхозе план 95 йолаш, хIаьта цIи хезача къахьегамхочо Ленина, Октябрьски Революце, Къахьегама ЦIеча Байракха ордений кавалера Умалатова Заде кулгалдеча бригаде кхы а дукхагIа — хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 120 центнер.

Сом чуберзабеча дакъа лоацараштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалха а йолаш геттара дика хьокхамаш гойташ къахьег Салцаева Буркас кулгалдеча звенос. Балха норма 180—200 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац цо, хIаьта цу коллективера Баснукаева Товсарни Елаева Заран сом чуэцара кхоъ — кхоъ-ах план е а кхоабу дийнахьа.

Дукха хIама ца эшаш кхо эзар тонн сом дIабеннаб мичуринцаша паччахьалкхенна хIанзле, план 4100 йолаш. ХIаьта берригa а 4500 тонн дIабала дага ба. Цунах кхоах эзар тонн тIайоагIача пятилетка хьалхарча шера чотах хургба.

Хьалхашка латтача деххарех ниттта дика лоархIабеш хьабоагIа совхоза цаI мара йоацача Зелимханов Салмана кулгалдеча баьцадаараш кхеаеча бригада къахьегамхой а. Паччахьалкхенна шоаш лелаеча культурай хьувкъам дIабалара пхе шера план соазна кхоачаш а яь, укх шера дIа мел луш дола баьцадаараш тIадоагIача шера чотах дIалуш да цар. Уж чудерзадеш массарел овсарегIа болх беш я Абуева Хадишата кулгалдеш йола звено. Баьцадаараш чуэцара план 50—60 процент тIехкхоачаш ца еш ди дIадахийтац цу коллективо.

Нарсаш план 40 йолаш хIанзле 54 тонн дIаеннай Даьхенна, хIаьта помидораш план кхо бIаь йолаш — 160 тонн.

— Уж 350 тоннал кIезигагIа йоацаш паччахьалкхенна дIаяла, кабуца хIара гектара тIара планал шозза дукхагIа хьувкъам чуба шоай низ дIакхоачаргхиларах шеко яц Зелимханов Салмана а цун новкъостий а, — йоах совхоза парткома секретара Турпалов Салмана. Хьалхашка латта деххараш цIехкхоачашдергхиларах бIубенна ба шекара свеклаш кхееча бригадашта керте латта Янаева Тамара, Курсаев Салман, кхыбараш. Укх шера паччахьалкхенга йоаха дага ба уж план ийс эзар йолаш — 12 эзар тонн. Из культура чуэца йолаль шоллагIа ди мара дац.

Цу тайпара, паччахьалкхенна шекара свеклаш, баьцадаараш дIадалара кхьметтел тIадоагIача шера планаш кхоачашъе йиш йолаш ба совхоза къахьегамхой, хIаьта сом дIабалара — ах план совгIа.

— Иштта, тIадоагIача шера хургйолча КПСС XXVI съезда дика совгIат кийчдар дукха шоай еррига уйла тIаяхийта болх беш я тха боахама барт тайна коллектив — йоах Турпалов Салмана

М. ХАМАТХАНОВ.

СВЕКЛАШ ЮВЧА КХАЙ КХОАЧАМАШ

Пятилетка чакхйоалача шера тIайицача социалистически деххарашка дIаяздаьд: шекара свеклай хьувкъам лакхбе, уж дукхагIа яха а паччахьалкхента 190 эзар тонн йохка а. ТIаккйца деххараш кхоачашдара республикерча свеклаш лелаераша толаме чакхъяьккхай хьувкъама кхел шоаех тийна йолча мероприятей бIарчча комплекс — оасир даьд, нийлхьяьй, мугIараштa юкъера йовкъаш цамцаьхай, подкормика яьй, хий дийхкад, зуламдергашцеи лазарашцеи къовсам лоаттабаьб.

Дукхача боахамашка дака хьийкъа свеклаш хьалкхеяьй. Из баьккхилар дIахьоккар дукха юнцаргьа аз шоана «Джалка» совхозера Социалистически Къахьегама Турпал Муслиева Тамара керте латта бригада. Цу коллективо лелаеча 160 гектара тIа лакха хьувкъам кхебаьб. Толама къайле — прогрессивни технологегIа Iунал дар. Тамаре йоах., хIара гектара тIара 400 центнерал кIезигагIа доацаш мерза овлаш даха дага я ше.

Эсала боацаш хьувкъам кхебаьб «Гехинский», «Самашкинский», «Назрановский» совхозашка, Назрановски совхоз-техникуме, кхычахьа. Свеклаш кхеяра даькъе эггара халагIеи бехктохкамегIеи бола болх ба — свеклаш ца йойташ цIенъаь чуэцар. ХIара боахаме, районе кийча я, кхоачашъе еза техниках пайда дикагIа эцара тIаерзаярча мероприятей план. Къаьстта чIоагIа уйла тIаяхийта еза шерака свеклаш ца талхийтара, автотранспортах пайда дикагIа эцара, механизаторий свеклаш лелаерий йоакхо яра.

Цу тайпара гIулакхаш ца леладеш дукха боахамаш да республике свеклаш лелаечарна юкъе. Масала, укх шера 1 сентябрера 12 сентябре кхаччалца республикерча ерригача совхозаша графикагIа свеклаш дIачуийеча пункте дIахьийта езар 10400 тонн свеклаш, хIаьта еррига а ехкараш яц 2150 тонн е 20 процент мара. Цо хьахьокх, шекара свеклаш чуэцара гIулакх мела леладелга, тесса дителга. Боахамий кулгалхошкахьарен специалисташкахьарен цхьаккха тайпа тIахьожам бац. Свеклаш хьаахкарен дIаяларен болх тIехьабоах «Горец» яхача совхозе. ПланагIа 12 дийнахьа 520 тонн шекара свеклаш дIалла езача метте, дIаенныраш яц 170 тонн мара. Кхы цигарчул дикагIа лезац из болх свеклаш дIаялара план 9 — 13 процент мара кхоачаш ца еча «Гойтинский». «Джалка», «Гехинский» совхозашка а.

Цу боахамий кулгалхойи специалисташи баха хьежача харцахьа хургдацар «Гудермесский» совхозе свеклаш чуэцара гIулакх мишта вIаштIехьдаьккхад, гуйран замалахьа хIара сахьатах, автотракторни парка хIара единицах пайда мишта эц, цхьаьккха овла ца боаллийташ еррига свеклаш чуэцаран приемни пуинте дIачуяларан шоай низаш оарцагIа мишта даьхьц.

Сай балхаца дукхаденно веха хила вайлав са графикал хьалхагIа свеклаш дIателача «Гудермесский» совхозе. Шекара свеклаш чуэцара болх мишта вIаштIехьбаьккхаб цу боахаме? ВIалла хала а доацаш. Ерригача коллективаша доккхагIа доле социалистически деххараш тIайицад КПСС XXVI съезда сийна. уж кхоачашдара тIаерзаяь хаьдда мероприятеш кийчъяьй, свеклаш чуэца йолаьча хьалхарча дийнахье а дена совхоза кулгалхойи партийни организацеи оагIонгахьара тIатьожам лоаттабу уж кхоачашдара. Эшшача метте практически материальни новкъостал ду. свеклаш дIателилга конвейерагIа лел — кха — шекара завод. Хьахиннар гуччахьа да: графикал совгIа шекара заводе дIайнхьай боккъал башхача свеклай 200 совгIа тонн.

«Самашкинский» совхоза свеклаш лелаераша укх тIехьарча деношка дика хьалха баьккхаб шоай болх, шекара свеклаш дIаялара график кхоачашъе гаргга ба уж. Совхоза кулгалхоша свеклаш чуэцара балхаш шоай тIахьожама кIал оттаде, дIанхача шерашка, шоаш кхычарна хьокхама уттабаьча хана санна, уж вIаштIехьдаха деза совхоза кулгалхоша. Свеклаш чуэцен дIателен ипатовски лаьтта леладерий методагIа мерза овлаш чуэцаран дIателаран дикагIболча механизаторех звеньяш вIашагIйохка еза. ТIаккха йиш хургъя транспортахи кхашка болх беча техникахи балха овсарле лакхагIа йолаш пайда эца.

«1980 шера хьалхьна шекара свеклаш шоай ханнахьа чуэцара, дIаялара, чакхъяхара кхы тIа а де дезача гIулакхий хьакъехьа» КПСС Централни Комитетои СССР, Министрий Советои баь цоцам юртбоахама органий болхлошта, свеклаш кхеча боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи йола балхий програма я. ХIанз де дезар фуд аьлча, свеклаш чуэцара балхаш мамогга сахагIеи дикагIеи чакхдеха, техниках балха овсарле лакха йолаш пайда эца, чуэцача хана уж мамогга кIезигагIа йойта хьажа, балхаш дикагIа йолча ханашиеи лаяхача агротехнически боарамеи чакхдаха деза. ХIаьта из гIулакх дизза кхоачашдара мел эшар свеклаш лелаеча хIара совхозе долаш а да.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
НГIАССР юрта боахама министерства керттера агроном.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ВIАШТIЕХЬА ЦА ДАЬННАРАШ БЕЛГАЛДОАХАШ

МагIалбикерча маьхк еча завода юкъхьанцарча партийни организаце вийтта коммунист ва, царех цаI кандидат в волаш. Уж берригаш а бахкабар шоай отчетни собране. Массанахьа а балха бехктокхамегIарча довкъошка дIавийсбаь ба уж. Заводе маьхк йоттача йиъ бригада коллективех кхаьннена кулгалдеш ба коммунисташ. Иштта технологически, механически службашта керте а коммунисташ латт.

Завода хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара берригa къахьегамхой сарцагIбаха, шоашкара дикачун хьонкам а гойташ уж шоашта тIехьбаха йиш йолаш бе укхазара коммунисташ. Кертерча даькъе отчет еча хана из цар вIаштIехьдаьннад але йиш я я.

Юкъхьанцарча партийни организаце, массе я хана терко еш леладьд завода балха керттера лостамаш. Коллектива балха а вахара а лоархIамо дешаш дувцаш хан-ханахьа партийни собранеш хиннай. Паччахьалкхен планаш а тIанйца социалистически декхараш а кхоачашдара тIахьожам лоаттабьб.

Цудухьа ло дац завода балха хьокхамаш. Маьхк ераша толамца кхоачашдаьд дIадахача шерара декхараш, районе бахача наха шера планал совгIа 26 эзар сома продукци а луш. Кхы а дикагIа болх бу цар укх шера. 105 процент кхоачашъяьй бархI бетта план. 45 эзар сома маьха продукци арахийцай планал совгIа. Лохбаьб Маькхага а кхыйолча кагийча хIамашта а дIабода мах. ТIехкхоачашъяьй пайда бара план.

Хьалхашка латта декхараш дикагIа кхоачашдеш, бригадашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалхе лелаеш хьайоагIа коммуниста З. М. Балоевас кулгалдеча бригада коллектив.

Къахьегаме хьинар пайда ларца тIанйцаб завода берригача болхлоша КПСС аргIанара XXVI съезд гулъярах бола хоам. Кхы а дикагIа къахьегама хьокхамашца коммунистий форума накъабаха лаьрхIа керда социалистически декхараш тIанйцад завода коллективо.

Цо лаьрхIад иттлагIа пятилетка йистейоалача шера план ханал хьалха кхоачашъе, планал совгIа 350 тонн продукци а луш. ХьатIадоагIача шера хьалхарча шин бетта план 23-ча феврале кхоачашъе. Уж керда социалистически декхараш кхоачашдара хьинаре къахьегаш я завода коллектив коммунистий хьалхленца.

ХIаьта а собране доклад ьеча юкъхьанцарча партийни организаце секретара Т. В. Мановицняс, собране къамьлаш даьча коммунисташ керттера уйла тIайохийташ дийцар завода балха нийслуча цIенхашттарча кхоачамбоацарех, белгалдаьхар сихагIа уж дIа а доахаш дIахо болх товбара де дезараш.

Арахецача маькха а кхыча продукце а динал лакхъяра, ассортимент шеръяра, балха а къахьегама а дисциплина чIоагIъяра, коллективана хьалхашка латта декхараш кхоачашдечара хIара коммуниста, хIара болхлочун бехктокхам лакхбара дешаш дар докладчика а коммунистий а теркаме.

Из кхетадеш а да. ХIара дийнахьа городе а районе а мел бахача нахага дIакхоач заводе арахеца продукци. Наха сиха бIаргагу маькхаца, е заводо арахецача кхыча кагийча хIамашца нийсденна кхоачамбоацар. Цкъаза маьхк во етта моттиг нийсъелча дукха нах леткъаш хул. Цудухьа къаьстта лаккха ба районерча къахьегамхоште хьалхашкара маьхк ерий бехктокхам. Цу бехктокхама, завода болх ритмично лелабара хетадаь дар маьхк йоттача мастера З. У. Чахкиевас собране даь къамаьл.

— ХIара коммуниста, хIара болхлочуя сийлахьа декхар да арахеца маьхк, кхыйола продукци нах раьза хургболаш дика хилийтар, — аьлар цо. — ХIаьта вай из вIаштIехьа ца доалаш моттигаш нийслу, къаьстта бус болх берий сменашка. ХIара смена план кхоачашъе еза. Из вIалла цецо йоацаш ма дий. Дийнахьа болх беча сменаша хьаеш йола маьхк кийчъенна аларга хьежжа тикашка дIакхухь. Бус болх беча смено хьаеш йола ерригa маьхк IуйIранна транспорта болх болабалалца цехе алла езаш хул. ЛерттIа из дIаоттас тархеш ца тоъар бахьан долаш вIашкайилла езаш хул етта лаьна йIайха маьхк. ТIаккха из формах а вешта а тал. Арахецача маькха дукхалга хьежача план кхоачашхул. Цхьабакъда, продукце дикал лохлу. Цу тайпара болх бе бонъо яц таханарча хьелашка. Цу деша цIенхаштта терко е еза партийни организаце а завода кулгалхоша а.

— Дукха ха я аз заводе болх бу. Массе а хана вай дувц продукце динал лакхъелга, — белгалдаьккхар коммуниста слесара К. А. Сагиева. — Цу хьакъехьа дика соцамаш а тIайнду. Цхьабакъда, уж дизза кхоачашдац. Из бахьан долаш юха а, юха а дувца дезаш хул из дош. Партийни балха керттерча оагIонех цаI я де лаьрхIар кхоачашдара цахаддаш тIахьожам лоаттабар. Партийни балха из оагIув ледара делаю парторганизаце секретара а коммунисташа а. ДIахо йодача хана партийни собранешка тIанйца соцамаш кхоачашдара бола тIахьожам чIоагIбе беза. Из кхоачашбарах аьца коммунистий кулгалдеча болхлой отчеташ увттае еза партийни собранешка наст-наста. Цо новкъостал дергда балха дисциплина чIоагIъе а арахецача продукце динал лакхъе а.

Собране отчетни доклад ювцаш къамаьлаш дир коммунисташа производства заведующе А. Д. Арсамакова, технолога, комсомольски организаце секретара М. В. Евлоевас, завода директора Х. С. Булгучева, кхыбараша — ерригa а вархI саго. Балхацара кхоачамбоацараш уж дIадахара наькъаш дувцаш дар хIаране даь къамаьл.

Собране белгал ма диннара, къахьегама дисциплина телхаеш, тIадилла декхар дизза кхоачаш ца деш моттигаш я коллективе. ЦIераш а йоахаш бийцар цу тайпара гIалаташ дувлийтараш, царна юкъе бар цхьабола коммунисташ. Масала, заводерча комсомольски организацена кулгалдеш я коммунист М. В. Евлоева. Хан-ханахьа комсомольски собранеш хилац, завода балха а вахара а лоархIаме дешаш дувцаш. Заводе дукха кагирхой боллашехьа а комсомольско - кагирхой бригада вIашагIйолла мегадац заводе. Цо гойт партийни организаце кхыйолча общественни организацеишта кулгалдара болх белггала товбе безилга, — белгалдаьккхир собране.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш сихагIа дIалахара, юкъхьанцарча партийни организаце болх дIахо белггала товбара, КПСС XXVI съезда кердача къахьегама толамашца накъабахара тIабераьбаь соцам тIанийнар собране.

А. ХАРСИЕВ.

МЕХКДАЬТТА СОВДУВЛ

«Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша укх шера июнь бетта рапорт делар пхе шера план кхоачашъярах. Пятилетка диъ шерен бархI беттен планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 146 эзар тонн «Iаьржа дошув».

КПСС XXVI съезда сийленца накъавхара къахьегама вахте эттача «Горскнефть» НГДУ коллективо шин хьинар кхо ца деш болх бу 1980 шера тIанйца декхараш ханал хьалха кхоачашдара а. БархI бетта планал совгIа цо маькхайа яьккхай 65 эзар сом мах бола товарни продукция, задапел совгIа даьккхад 5280 тонн мехкдаьтта. Скважинех пайда эцара коэффициент планагIа 0,976 хила езача, из дIакхоачаьй 0,979-вега. ТIанйца декхараш толамца кхоачашш тIехкхоачашш деш йолча цо дика лард йоллаш латт 1981 шера — цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план толамца кхоачашъяра.

Иштта къахьегама толамаш доахача мехкдаьттен гази йоахача тха управлене коллективана укх шера хьалхарча квартале хьожайир Ерригсоюзни социалистически яхье шоллагIа моттиг. Республикерча мехкдаьттахошта юкъе яьржача яхье а призовой моттигаш яьхай оаха.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьа а шерра социалистически яхь яьржай тха управлене. Из сий дола цIи хьокхаьй мехкдаьттен гази йоалача цхьоалагIчен шоллагIчен цехашта, скважинашта лаьтта кIалдитаран капитальни ремонт еча пхелагIча цехий коллективашта. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккха а из юха чIоагIъяь я вай управленера 476 мехкдаьттахо, хIаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яккхара тIаргIертта къовсам лоаттабеш ва укхаза 320 болхло.

ТIанйца социалистически декхараш толамца кхоачаш тIехкхоачаш деш хиларо вIаштIехьдоалийт тха предприяте эффективность лакхе. Укх шера бархI бетта нийт а яь производстве кагъеIоалаьча рационализаторски предложенеш пачхьалкхенна шера беш бола пайда 39 эзар сом да. Укх шера кхоаьй 600 эзар киловатт-сахьат электроэнергии, задапех совгIа капитальни ремонт а яь кийчъяьй цхьа скважина. ТIоанашта низ тIалоаттабара хий чуахийтара задани 100,8 процент кхоачашъяьй. Цуна чотагIа даьккхад эзараш тоннаш мехкдаьтта.

«Горскнефть» НГДУ коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хаддаза хьалха а латташ хьинаре къахьегаш хиларца белгалъяьнна я К. Ю. Газиева кулгалдеча мехкдаьттен гази йоахача шоллагIча цеха коллектива А. М. Сергеев керте латтача скважиништа лаьтта кIалдитаран капитальни ремонт еча цеха коллектив.

Мехкдаьттан газовни промышленноста болхлой Ерригсоюзни цIей дездеча денношка «Горскнефть» НГДУ дуккхача болхлошта боккха кхаъ хулаш гIулакх хилар укхаза. «Горскнефть» НГДУ «Сийлахьа ветеран» яха цIи а луш хIаранена 50 сом ахчан премеш елар дуккхача болхлошта. Царна юкъе бар «Горскнефть» НГДУ начальника заместитель И. В. Татаринцев, скважиништа лаьтта кIалдитаран капитальни ремонт еча цеха (ЦПКРС) начальник А. М. Сергеев, скважинашта лаьтта кIал ремонт ю оператор, коммунистически къахьегама ударник М. А. Эдильгириев, мехкдаьттен гази йоаха операторош Л. Г. Матюхина, К. П. Атаршикова, электромонтер И. Д. Настенко, маляр Д. М. Джамалдиева, кхыбараш. Уж ба дуккхача шерашка хьинаре къахьегаш, социалистически яхье хьалха латташ бола болхлой, инженерно - технически болхлой.

«Горскнефть» НГДУ коллектив дог тийша я КПСС XXVI съезда дикача производственни хьокхамашца ше накъагIоргхьларах.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НГДУ плановой отдела начальник.

СЪЕЗДАГАРА СЪЕЗДАГА

СИЙЛЕНЦА НАКЪАДОЛХ КОММУНИСТИЙ ФОРУМА

Берригача советски наха а санна, раьза хинна тIанйцар Сунженски района къахьегамхоша съезда хьалхара социалистически яхь йоаржаяра а хьамсарча парте аргIанарча форума кердача къахьегама толамашца накъадахара а тIахьехаш новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл. Ерригача районе дегIаяхаш а яржаш а латт парте XXVI съезда сийна йола «Ассинский» совхоза а «Сунжанефть» НГДУ а коллективай инициативагIа йолаенна яхь. Парте районни комитета бюро хьал а лацар къовбал а дир «Ассинский» совхоза № 2 йолча бригадо районе берригача юрта боахама къахьегамхошка даь кхайкарали «Сунжанефть» НГДУ коллективо промышленни предприятей коллективашка даь кхайкарали. Парте райкома бюро член, Ленина ордена кавалер новкъост Х. И. Адуев керте латтача бригада коллектив толамца къахьегаш я 1982 шера чутах, цо тIахьех района юрта боахама къахьегамхой шоай берригаца, хьинар, аннеш производственни заданеш тIанйца социалистически декхараш кхоачашдара а парте XXVI съезда сийленца накъабахара а тIалхийта.

«Сунжанефта» мехкдаьттахой массанел а хьалха аттаб районе КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте. ХIаьта планал совгIа 1000 тонн мехкдаьттен 10 миллион кубометр гази яккха а хIара къахьегама денах хьинарека ленински балха ди де а декхар тIа а хийцад. Из шоай дош кхоачашдара НГДУ коллективо предложени ю социалистически яхье йIаьхийча опытах шерагIа пайда эца, къахьегама овсарле лакхъяра керда резерваш хIара денна леха, балха ханех пайда дикагIа эца, къахьегама дисциплина чIоагIъе, хьалха латтача бригадайн предприятейн опыт хаддаза юкъекхахьа, материальни ресурсаш, энерги, доаггор макулла кходе. Уж кхайкаралаш хьаллаьцад района промышленностей юрта боахамен предприятеша.

Чакхдаьннача карарча пятилетка шерашка экономика дIахо дегIайоалара, социальни проблемаш къестаяра, хилиъя вахара боарам лакхбара новкъа дикка дIахьалхашкахьа бахаб района халкъа боахам.

ИттлагIча пятилетка шерашка кхы а шерагIа дегIаденнад капитальни гIишлош хьатенар. ПланагIа чакхбоалаш латт лоархIамегIара социальни дешы къестаде. Къахьегамхой вахара боарам лакхбе лаьрхIа бола парте ник. Болхлойн гIулакхерча аьхен алапеш лакхденнад 1979 шера промышленносте 1976 шера боарама духьала 13,3 процентаи кIезагIча пятилетка [illegible] 22,5 процент. Цахаддаш дегIаьл халкъа эша товараш доккхар, товарооборота боарам алсамбаьннаб пятилетка йолаелча денз 7 миллион сом совгIа. Шерлуш латт бахача наха деча бытовой гIулакхий тайпаш. Таханарча дийнахьа республика юрта районашта юкъе хьалхарча моттигех цаI Сунженски районага я бахача наха деча гIулакхий боарама диллача.

Карабулакски химически реагентий завода, «Сунжанефть» НГДУ, «Путь к коммунизму» яхача колхоза, «Ассинский» совхоза, «Серноводск Кавказский» яхача курорта болхлоша, ИТР, гIуллакхерча наха, юрта кхыча предприятешен боахамашен шоай партийни организацей кулгалца халкъа депутатий Советаша дакъа а лоацаш толамаш даьхад планови производственни заданеш кхоачашъеча, къахьегамхошта культурно-бытовой гIулакхаш делга тоадеча.

Тоабеза болабеннаб промышленни, гIишлошъяра, транспорта, торговле, быта служба предприятей болх. ЦIенхашттара халонаш нийслушше а гIишлонхоша эксплуатаце дIаеннай пятилетка хьалхарча диъ шера массехк лоархIаме халкъа боахама объект. 20-ча партсъездеи цIерагIча колхозий доакъяра пехаш. Карабулаке 624 моттиг йола школа, 640 моттиг йола шин школа райцентре. Серноводски юрта ши школа, хьехархошта лаьрхIа 24 квартира, массехк наха чубаха цIенош.

Хьалхьа йоалаш латт «Серноводск - Кавказский», яхача курорта наха чубаха ю корпусаш, района быта цIа, станица Орджоникидзевскера кафе-ресторан, станица Нестеровскера универсам. Серноводск яхача юрта универмаг. Деча бытовой гIулакхий боарам лакхбеннаб 1978 шераца нийсбича 10,8 процент. Района экономика дIахо дегIайоалаеча эггара доккхагIа дакъа лоац «Сунжанефть» НГДУ. Карабулакски химически реагентий завод, райбыткомбинат. «Чечингазстрой» спецСМУ санна йолча хьалха латтача предприятей коллективаш. Дуккхал кирарча шера хьалхарча ялх бетта дIалхийтай 200 эзар сома маьха промышленни продукци, планал совгIа даьккхад 340 тонн мехкдаьтта, 7200 эзар кубометр попутни газ, 1160 тонн газовни бензин, 220 тонн совгIа химически реагенташ. Колхозашкен совхозашкен 11 эзар сома маьха техникеи инвентари енай.

ТIехьарча шерашка кIезига-дукха тоаденнад тха дуккхача юрташкен станицашкен бахача наьха вахара хьалаш. ИттлагIча пятилетка 4 шера моттигерча промышленноста производства боарам 6 процент лакхбеннаб, бытовой гIулакхаш дар — 42 процент, товарооборот — 16 процент, района къахьегамхой доахаш 29 процент тIаккхийтан шера. Нах чубахача моттигий фонд 637 эзар квадратни метр я районе хIанз (хIаьта кийсалагIа пятилетка чакхьннача хана 576 эзар квадратни метр мара яцар из).

Района дукха предприятеш партийни организацеи юкъарчал доацаш кулгал а деш цIенхаштта сарцагIъяьннай къахьегамхой чубахача моттигий бытовойи хьалаш тоадара. Уж дешаш предприятеш боахамаш социально-экономически дегIаахара планашта юкъеенхухь. Иштта, Карабулакски химически реагентий заводе иттлагIча пятилетка шерашка 9863 квадратни метр а йолаш наха чубаха цIенош хьалдаьд. Дерригаш а хIанз дац аьнна мел эша коммунальни хьалаш долаш а хоза тоадаь а да уж. Хьалъеш латт 140 моттиг йола берий беш. 1979 шера хьалъяьй столови. Из да завода коллективо къахьегама толамаш дахара а кадраш хувца ца алара а бахьанех цаI.

Дика къестаду уж дешаш XIX партсъезда цIерагIчен «Путь к коммунизму» яхачен колхозашка, «Госкомсельхозтехника» МРО, Серноводски техникуме, «Ассинский» совхозе. Иштта, социально-экономически дегIаахара планагIа иттлагIча пятилетке 160 сага Iоха моттиг йола столови, наха чубаха шиъ барайтта-барайттен шиъ ткъаь шинашен квартира йола диаш цIенош, 140 моттиг йола берий беш, материальни склад, кхыйоли производственни гIишлош хьалъе лаьрхIадар «Ассинский» совхозе. 1980 шу чакхдалалехьа хьалдаь даха лаьрхIа барайтта квартира йола цхьа цIенош склади мара дисадац хьалдаь ца доалаш, вокх ерригa объекташ эксплуатаце дIаеннай.

Юртбоахама производство алсамйоаккхача а Нестеровски станице социально-экономически хувцамаш деча а во толамаш даьхадац «Путь к коммунизму» яхача колхоза правленеи халкъа депутатий Нестеровски Совета исполкоми.

КПСС ЦК цхьан Пленуме парте ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева аьннад, хIара къахьегама коллектив, хIара къахьегамхо хила веза перспективаш йовзаш, баккха беза муха къаьстта гуш, кхоачашде деза декхараш довзаш.

Дуккхача боахамий партийни организацеш Советий кулгалхоша кхетаду социально-экономически планировани хьакъехьара декхараш кхоачашдар мел лоархIам болаш да. Тахамца къестаду уж дешаш поселок Карабулак, Серноводск яха юрт, станица Ассински, райцентр санна йолча нах бахача пункташка. Дуккхал иттлагIча пятилетка диъ шера хьалъяьй пхи школа Троицки яхача станице аккхачара кинотеатр а долаш ши кинотеатр. Орджоникидзевски станице аккхачара кинотеатри 140 моттиг йола берий яко беш. Тоа а даьд керда а декхад наькъаш тротуараш, берий майдаш, хьайийллай бытовой гIулакхаш ду цехаш (райцентре беххех хIамаш хьаю а царна ремонт ю а цех, Серноводске парикмахерски), юртбоахама техникуме общежитии столовеи, кхыдараш.

Экономически социальни дегIаахаро, овдангара дешаш къестадаро дIадех маха юкъе бу идеологически болх эргабаьккха тоабар. Къаьстта теркам тIебохийт района партийни организаце коммунистий а берригача къахьегамхой а партийни дешара чулоацам кIоаргбара. Цунца дувзадениа аьча, лоархIаме я Карабулакски химически реагентий завода партийни бюро экономически образованена кулгалдара балха опыт. ТIехьарча шин шера 30 процент тIаккхийтаб укхаза партийнии комсомольскии дешара дерригача тайпаша чулувца къахьегамхой, хIаьта хIанз заводе болх беш болча берригача наьх 90 процент дешаш а ба.

Промышленни а юртбоахама а предприятей болхи баха нах чуIеча моттигашца, бытовой гIулакхашца Iалашбелгеи тоадеча хьайда дола толамаш даьхадале а, района экономика дIахо дегIайоалара даькъера дукха дешаш первични партийни организацей, къахьегамхой депутатий районни а юртий а Советий исполкомий теркам хIара денна тIалатташ дац. Цудухьа из гIулакх овдангара тоаде деза. Кхоачам болаш дегIадагIац районе укхаццено лораяр, наха эшараш ка хьежжа дегIаахац деша дика ха йоацача берийн просвещенеи учреждениш. Дукха да де дезаш наха чубаха моттигаш хьалъяра, станицаши юрташи хозъяра, нах бехача пункташнара санитарни хьалаш тоадара даькъе.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара администрацеша, партийни советски органаша беча балха бокъонца координаци яьлц оаха хIанз а. Партийнии советски органашта, берригача къахьегамхошта хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд КПСС ЦК июньски (1980 шера) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета 3-ча сессеи решенеша.

Керттера де лерхIар да пятилетка задапеш толамца кхоачашъяра ерригa резерваш хьовзар, съезда хьалхьарча вахте ховлуш доза толамаш дахар. Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда сийленца накъадахар — вай декхар.

Ф. ЦУРОВА.
КПСС Сунженски района секретарь.

Ткъо шу совгIа ха я вокхагIвола оператор, коммунист Васильев Лев Александрович Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 3 йолча цехе къахьегаш вола. Балха тIа дика производственни хьокхамаш доахаши общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларах дукха совгIаташ тийнад цуна. Царна юкъе я «Знак Почета» яха орден, «За доблестный труд» яха медаль. Дизза еннай цунна «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знак.

ХIанз Лев Александрович шин новкъостаща цхьана КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте а этта шин хьинар кхо ца деш болх беш ва.

СУРТА ТIА: вокхагIвола оператор Л. Васильев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Хьалха латтача бригаде

Республике дикагIчарех лоархIаш я цIенош деча комбината Котиков Бек-Хан керте латта бригада. Цо хаддаза кхоачаш а тIехкхоачаш а ю шин задапеш. Ханал хьалха кхоачашйир бархI бетта план. Наха чубаха дукха цIенош, школаш, кхыйола зданеш хьатъяьй цо Грозне, Аргуне, Чир-Юрта, кхычахьа.

Из тайп - тайпарча специалистех латташ я. Цунна юкъе ба монтажникаш, электросварщикаш, плотникаш, штукатураш, кхыбараш. Нагахьа саг вац бригаде шишшакхоккха балха гаьзал йоацаш.

Из комплексни бригада я. Цо болх бу цхьан нарядагIа. Цхьанне когаметта шоллагIвар дIаотта йиш йолаш ба бригадера нах. Нагахьа санна ше сварка йоацаш висача электросварщик хайна Iац, цо монтажника е плотника болх бу. Массане а дер хIаранега, хIаране дер массанега кхоачаш къакъет цар.

Бригада бехкагIа цхьаккха бутт дагIоргбац план тIехкхоачаш ца еш. Из дика хьахьекхар гIишлонхоша Грозне микрорайоне 45 квартира йола цIенош хьалдеча хана. Бетта бе беза болх 12—14 дийнахьа баь яьлар бригада. Из дуделар бригадага цIенош хьалде мел эша материалаш шоай хаинахьа хьакхачийтандаь, уж дика хилиадаь.

— Тха бригаде ба гIалгIай, нохчий, татараш, эрсий, грекаш, кхыбараш. Тхо берригаш а цхьан цIев дезал санна дог-безаме да. Цхьана къахьегача меттел, цIагIа дахача а вIаши хьожаш да тхо. Дена дика а во а декъ оаха. — боах монтажника Дахкильгов ИбрахIама.

ДIахо ца лийнар бригаде нийслуча кхоачамбоацарех. Масала, панелех даь пенаш сварка еш вIашагIхотта ца дезий.

Сварочни аппараташ тоъац бригаде. Из бахьан долаш юкъагIхус хьадулургдар.

Иштта хул кхыдар доацаш хилча а. Лард йоллаш хилча, хьалхагIа арматура дIа ца оттайача болх дIабоалабе йиш мичай. ХIаьта - из хаинахьа хьа ца яхьаш моттигаш йоагIа. Цкъаза панелаш яхьаш хьалха-тIехьа я майоагIара. Иштта хул кхыдараш а.

Бригада хIанз Грозне, Жуковскерa цIерагIча улицагIа нах чубаха цIенош хьалдеш я. Бутт совгIа ха я цIенош хьалде из йолаенна. Уж хьалдаь даьнна хила дезар. Кхо этаж мара хьалъетта яьннаяц. Кхы а ши этаж йотта еш да уж. Панелаш хьа ца яр бахьан долаш сеца латт из болх.

Царна юкъе кхыдола цIенош хьалде доладьад бригадо. Лард йоллаш боахи гIишлонхой. Шевар ва из болх беш: электросварщикаша арматура вIашагIхотт, плотникаша опалубка оттаю, монтажникаша бетон чуйотт...

ГIишлош хьалъяра эша материалеш хилче а болх хийцца дIабахара кхыдараш а эш: делкъийга салаIа паргIата моттиг, дIайха даа хIама...

СМУ-7 Нинишин Юрий Федорович керте латтача бригаде хоза тоадаьча йоа санна я: Iоха, салаIа кхоалле, вагонаш, дIайха даа хIама... Иштта я Социалистически Къахьегама Турпала Хадиниее Шамсуддина бригаде а.

ХIаьта Котикова бригада хIинз болх беш йолча моттиге кхыйола бригадаш а я. Соакка деза цIенош деш латт цига. Бакъда, гIишлонхошта дIайха даа хIама, салоIа моттиг хилийтара йоанхо яьц кулгалхоша. Цхьа бутт хургба дIайха даа хIама хилийтара кийчъяь вагонаш латта. ХIаьта комбината кулгалхой наггахьа, хьаьший санна нийслу бригаде.

Уж кхоачамбоацараш сихагIа дIадахара кулгалхоша йоанхо арга хьежжа доккхагIа хургда бригадерча гIишлонхоша доаха толамаш.

Берригача советски наха а санна, парте XXVI съезда сийна керда декхараш тIа а ийца, къахьегаш я хIанз из бригада. ИттлагIа пятилетка шоай низаца Конституце дийна тIанкхоачашъе генеральни подрядагIа Сийлахь-боккхача Октябра цIей хулаши чакхьякха лерхI цар.

Из декхар шоашта кхоачашдулургхиларах шик бац бригадера нах, нагахьа санна комбината кулгалхоша материалаш шоай хаинахьа лоаттайой.

Дукхача шерашка болх беь йоккха опыт йола болхлой ба бригадера Дахкильгов ИбрахIам, Сатуев Мутуш, ПашкингIар Мариин Невиян. ЗIамагIчарна говзал Iомаяра, шаьръяра тIо ларал совгIа, кхетам а лу, хьоанкам а тел цар.

Ю. ТЕГАЛОВ.

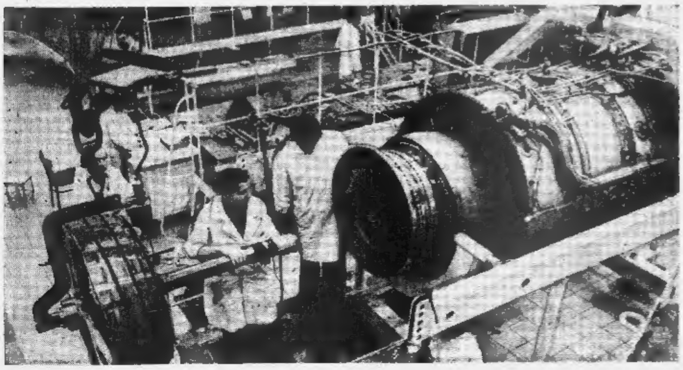

КПСС ЦК могаьчча опытах дола дувцар

Ярославски область. Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК тIанйцача «ЦхьайтталагIча пятилетке болх беш бола нах дуккагIа а ца хулийташ промышленни производства дегIайоалаелга Iалашдаре бола Ярославски областной партийни организаце инициатива хьакъехьарча» Соцам тIа белгалдаьккхад рыбински моторостроительаща вIадоладаь гIулакх халкъбоахама боккха лоархIам болаш хилар. Цар шоашта хьалхашка оттадаьа декхар — 1978—1985 шерашка къахьарча площадкашка болх беш йола промышленни персонал дукхагIа а ца хулийташ арахецача продукци боарам 2,8-зза лакхбе. ХIаьта авиационни мотораш — диаззa.

Белгалдаь декхараш кхоачаш а деш Рыбински моторош деча производственни объединене коллективо кхоачашъю предприяти технически эргаьккха тоаяра план. Цехашка уттаю йоккха овсарле йола оборудовани.

ХIанз объединене коллективо социалистически яхь йоаржаяьй КПСС XXVI съезда яха ма йоагIара накъадахара тIехьа, 1980 шера а бIарчача иттлагIча пятилетка а план толаме кхоачашъяра тIехьа. Моторош дераша лаьрхIад производства эффективности балха динал дIахо лакхъяра ларда тIа, технологи эргаьккха тоаяре. Укх шерехьа керда техника шерри балха юкъе йоалаяра ларда тIа производства боарам 9,5 процентаи къахьегама овсарле 9,2 процентаи лакхъелга Iалашде.

СУРТА ТIА: «Ил-62М» яхача пассажирски самолета двигателаш хьаьча.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

1974 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхачу шерашка цӀена къахьегарехи къахьегаме кхиамаш бахарехи хам беш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА:

Сихха медицински гӀо деча больнице гӀолла:

Виноградова Раиса Григорьевнана — йоккхагӀйолча медсестрана.

Величко Мария Винидиктовнана — дворника.

Дегтярь Нина Филипповнана — санитаркана.

Евсюкова Зоя Владимировнана — пенсионеркана.

Ксенофонтова Полагея Михайловнана — фельдшера.

Корнева Любовь Ивановнана — пенсионеркана.

Муравцов Федор Селиверстовича — фельдшера.

Морев Мария Павловнана — санитаркана.

Негоднова Таисия Федоровнана — медсестрана.

Резникова Тамара Васильевнана — лора.

Шевченко Мария Михаевнана — медсестрана.

Яндиева Iабдата — санитаркана.

Юрта боахама министерстве гӀолла:

Новиков Петр Яковлевича — персональни пенсионера.

РСФСР ЦСУ учета механизаце Грозненски техникуме гӀолла:

Кузнецов Александр Александровича — пенсионера.

«Консервплодоовощ» объединене гӀолла:

Дранова Мария Яковлевнана — машинисткана.

НГӀАССР МВД медицински службе гӀолла:

Коновалова Анна Ивановнана — пенсионеркана.

НГӀАССР мелиорацен хин бахамен министерстве гӀолла:

Турищев Николай Дмитриевича — йоккхагӀйолча инженера.

№ 3 йолча городской берий поликлинике гӀолла:

Юркова Анна Кирсановнана — медсестрана.

«Родина» яхача совхозо керттерча предприяте гӀолла:

Хорошилов Иосиф Фроловича — слесара.

Юрченко Лариса Николаевнана — весовщика.

«Красный молот» яхача Грозненски машинашъеча заводе гӀолла:

Заборовская Вера Артемовнана — машиниста.

Табулов Абрам Лазаревича — пружинщика.

Торчинов Герман Магометовича — слесара.

Чернозубова Евгения Васильевнана — инженера.

Республикански ветеринарни лаборатори гӀолла:

Деркаско Петр Григорьевича — директора.

Рагозин Иван Савельевича — водителa.

Тимченко Антонина Стефановнана — санитаркана.

Пачхьалкхан торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкоме гӀолла:

Галич Анастасия Никаноровнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай Iалма-тохкама ветеринарни станце (НИВС) гӀолла:

Кузьмичов Ануфрий Евлампиевича — дворника.

Гидрометеорологи Iалама средана тIахьожамен Къилбаседа-Кавказски территориальни управлене гӀолла:

Буховер Раиса Леонтьевнана — инженера-синоптика.

Кухаренко Галина Константиновнана — инженера-синоптика.

Корецкая Мария Михайловнана — техника-метеоролога.

Рядобород Надежда Григорьевнана — пенсионеркана.

М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча республикански эрсий драматически театре гӀолла:

Козлова Зинаида Федоровнана — бутафора-декоратора.

Кудрявцев Федор Петровича — бутафора-декоратора.

«Чеченинтуширко» яхача производствени совхозин объединене гӀолла:

Белоусов Владимир Николаевича — пенсионера.

Добриев Алихан Алиевича — ревизионни отдела начальника.

Иноземцев Петр Григорьевича — йоккхагӀйолча инженера.

«Знак Почета» яха орден лелаеча «Центроспецстрой» треста Грозненски специализированни управлене гӀолла:

Галинов Георгий Ефимовича — пенсионера.

Зимин Сергей Ивановича — пенсионера.

Литвин Матрена Степановнана — керттерча бухгалтера.

Магузов Иван Захаровича — пенсионера.

Миронов Егор Васильевича — пенсионера.

«Чечингтрикотажбыт» яхача объединене гӀолла:

Смирнова Идея Ивановнана — вязальщицана.

№ 2 йолча бера ЦӀенга гӀолла:

Бабарсова Валентина Андреевнана — пенсионеркана.

Бабак Мария Нифодьевнана — санитаркана.

Баус Эльза Георгиевнана — лора.

№ 5 йолча городской профтехучилище гӀолла:

Гончаров Иван Лукича — пенсионера.

Грозненски консервни заводе гӀолла:

Гужов Николай Федоровича — слесара.

Долгова Анна Михайловнана — болхлочоа.

Никишина Мария Тимофеевнана — болхлочоа.

Никитина Таисия Ивановнана — йоккхагӀйолча медсестрана.

Разгоняева Нина Филипповнана — детсаде заведующщена.

Минбытобслуживание «Чечингремстройбыт» яхача ремонтно-гӀишлон управлене гӀолла:

Хадисов Мансур Осаевича — плотника.

ДӀаьхдаь ди а долчу гӀоьнца йолча школе гӀолла:

Быковская Раиса Васильевнана — воспитатела.

Гвоздикова Клавдия Ивановнана — пенсионеркана.

Гойсултанов Саийн Эдилсултановнана — директора.

Дилоева Елена Шамилевнана — хьехархочоа.

Карагодина Лидия Степановнана — пенсионеркана.

Комарова Антонина Дмитриевнана — пенсионеркана.

Моисеева Мария Степановнана — пенсионеркана.

Майорова Мария Андреевнана — хьехархочоа.

Переходько Лариса Ивановнана — пенсионеркана.

НГӀАССР ММП «Металлист» яхача заводе гӀолла:

Алиев Керим Халилиовича — слесара.

Волкова Екатерина Степановнана — штамповщицана.

Гольдман Петр Владимировича — кузнеца.

Жанохов Александр Хатажуковича — складчика.

Зинина Клавдия Степановнана — болхлочоа.

Мусаитова Хулимат Кадислимовнана — маляра.

Юрченко Петр Трофимовича — пенсионера.

«Грознефтегеофизика» яхача треста геофизически ремонтно-комплектовочни конторе гӀолла:

Голдобина Людмила Васильевнана — пенсионеркана.

Кабацкая Нина Ивановнана — бухгалтера.

Торговле министерство СМУ гӀолла:

Агиева Хади Идаевнана — пенсионеркана.

Вихитаева Хьавайка — пенсионеркана.

Дудаева Маруся Юсуповнана — штукатура-маляра.

Пассажирски автотранспорта Грозненски производствени объединене гӀолла:

Безбородов Андрей Ивановича — мастера.

Исаков Лев Николаевича — пенсионера.

Катраева Татьяна Васильевнана — пенсионеркана.

Лепера Аграпина Александровнана — пенсионеркана.

Никулин Анатолий Семеновича — аккумуляторщика.

Пугачева Надежда Васильевнана — пенсионеркана.

Тугушев Фарит Шигобовича — пенсионера.

Хромова Евдокия Тимофеевнана — пенсионеркана.

Нохч-ГӀалгӀай АССР совпищетанце гӀолла:

Дедова Анна Ивановнана — пенсионеркана.

Жлутко Степан Ивановича — хьалхочоа.

НГӀАССР ПТУС спецбуззина республикански узле гӀолла:

Денисенкова Роза Ивановнана — йоккхагӀйолча экспедитора.

Тара йолча Нохч-ГӀалгӀай предприяте гӀолла:

Бабаян Аршак Аганесовича — болхлочоа.

Бабаян Маро Аракеловнана — болхлочоа.

Горбунова Нина Алексеевнана — болхлочоа.

Дадоян Айкануш Арташесовнана — пенсионеркана.

Левочкин Николай Ивановича — болхлочоа.

Пашковская Антонина Дмитриевнана — болхлочоа.

«Грознефть» объединене тематически экспедице гӀолла:

Абрамова Людмила Александровнана — пенсионеркана.

НГӀАССР бузаама производственно-технически управлене автобазе гӀолла:

Отанесян Аслан Андреевича — водителa.

Палашкин Александр Илларионовича — пенсионера.

Саделникова Агния Александровнана — пенсионеркана.

Черемисина Нина Афанасьевнана — пенсионеркана.

Республикански туберкулезни диспансере гӀолла:

Битюкова Екатерина Егоровнана — раздатчицана.

Бурмистрова Валентина Петровнана — санитаркана.

Исаева Василина Наумовнана — санитаркана.

Козорез Алексей Антоновича — ординатора.

Коршикова Анна Даниловнана — санитаркана.

Казакова Вера Ивановнана — санитаркана.

Лукьяненко Елена Степановнана — болхлочоа.

Левченко Мария Тихоновнана — санитаркана.

Развина Валентина Никитичнана — санитаркана.

Сидоренко Зинаида Филипповнана — раздатчицана.

Серова Лидия Ильиничнана — санитаркана.

Серегина Елена Прокофьевнана — санитаркана.

Храмова Полина Михайловнана — рентген-лаборанта.

Ягодинцева Лидия Ивановнана — лора-ординатора.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА:

«Грознефть» объединена болхлой снабжене управлене гӀолла:

Абрамов Петр Парфеновича — кадрай отдела начальника помощника.

Беспалова Валентина Феодосиевнана — пенсионеркана.

«Союзавтоматстрой» яхачу Еррисгсоюзин Iилма-производствени объединене Грозненски опытно-экспериментальни заводе гӀолла:

Кацан Наталья Семеновнана — гальваника.

Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене мухь кхуьхьуча автотранспорта Грозненски производствени объединене гӀолла:

Мартиросян Ваня Хачатуровича — кузнеца.

Мельникова Матрена Павловнана — вулканизаторщика.

Ралчева Надежда Васильевнана — маляра.

Чеботков Петр Семеновича — водителa.

«Грознефть» объединене технологически транспорта Старогрозненски управлене гӀолла:

Джабраилов Шарип Дагаевича — пенсионера.

Дубинин Анатолий Ивановича — машиниста.

Журавлев Сергей Денисовича — пенсионера.

Захарова Ираида Михайловнана — пенсионеркана.

Кувшинов Сергей Александровича — машиниста.

Солнышкин Никита Ильича — диспетчера.

Щербаков Алексей Никифоровича — машиниста.

Старопромысловски районни халкъа суде гӀолла:

Абросимова Раиса Ефимовнана — канцелярe заведующщена.

«Грознефть» объединене военизированни лаьцаргӀехача отряде гӀолла:

Карамарова Раиса Григорьевнана — стрелока.

№ 25 йолча профессиональни пожарни часте гӀолла:

Губанов Сергей Васильевича — отряда начальника.

Бойченко Александра Александровнана — диспетчера.

Рыжов Михаил Гавриловича — пенсионера.

№ 6 йолча городской больнице гӀолла:

Доценко Елизавета Петровнана — санитаркана.

Цикмия Антонина Павловнана — лора.

Маслянникова Мария Ивановнана — дезинфектора.

Эшаева Евдокия Ефимовнана — йоккхагӀйолча медсестрана.

Янина Антонина Лукьяновнана — медицински сестрана.

«Старогрознефть» нолкдаьттен газ йоккхучa управлене гӀолла:

Ацаев Божа Ацаевича — бурильщика помощника.

Абрамкин Владимир Васильевича — слесаре-ремонтника.

Богатенко Надежда Емельяновнана — административно-бахама отдела начальника.

Вашканова Галина Сергеевнана — оператора.

Брагина Анна Михайловнана — оператора.

Баранов Иван Кирилловича — электромонтера.

Батманов Алексей Федоровича — мастера.

Бициев Джемарли Бициевича — бурильщика помощника.

Волкова Ирина Ивановнана — инженера-лаборанта.

Валуева Клавдия Васильевнана — машиниста.

Галющева Екатерина Александровнана — техника-технолога.

Городницкая Юлия Васильевнана — пенсионеркана.

Головко Иван Дмитриевича — слесара-плотника.

Дубинцева Надежда Григорьевнана — оператора.

Дьяченко Клавдия Дмитриевнана — машиниста.

Дементеева Любовь Прокофьевнана — машиниста.

Дьяченко Михаил Ильича — электромонтера.

Данилов Георгий Васильевича — кузнеца.

Ефремова Екатерина Ивановнана — машиниста.

Евмурзаев Зару Хасиевича — машиниста.

Зюкина Елена Прохоровнана — оператора.

Захарова Елена Михайловнана — машиниста.

Кайдалов Аркадий Даниловича — оператора.

Кириллова Зинаида Ерофеевнана — слесара.

Красновский Петр Мефодьевича — оператора.

Камынин Николай Петровича — плотника.

Панченко Серафим Ивановича — йоккхагӀйолча геолога.

Пузанов Анатолий Максимовича — электромонтера.

Поддужный Николай Григорьевича — бульдозера машиниста.

Проскурина Раиса Ивановнана — машиниста-кочегара.

Петрова Мария Георгиевнана — машиниста-кочегара.

Смоленко Владимир Васильевича — электромонтера.

Селюнин Иван Александровича — цеха начальника заместителa.

Серегин Василий Мироновича — слесара-ремонтника.

Ситников Михаил Савельевича — электромонтера.

Сенкина Зинаида Васильевнана — машиниста-кочегара.

Тихонов Михаил Николаевича — капитальни гӀишлонъяра отдела начальника.

Толдыев Магомед Талдыевича — бурильщика помощника.

Устинова Октябрина Евгеньевнана — оператора.

Фоменко Александра Степановнана — кадрай отдела йоккхагӀйолча инспектора.

Чугуева Лидия Панфиловнана — оператора.

Шевченко Владимир Поликарповича — йоккхагӀйолча инженера.

Шишкина Мария Николаевнана — оператора.

Шикаренко Григорий Афанасьевича — йоккхагӀйолча геолога.

Щипалкина Дарья Александровнана — оператора коллектора.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
1980 шу, 27 август.

ШОАЗОЛ ДЕХЬАРА

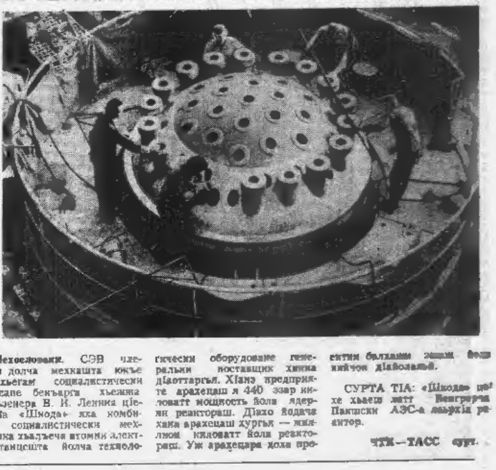

Чехословаки. СЭВ членаш долча мехкашта юкъе къахьегам социалистически хьисапе бекъарга хьежжа Пльзенера В. И. Ленина цӀерагӀа «Шкода» яха комбинат социалистически мехкашка хьалъеча атомни электростанцешта йолча технологически оборудоване генеральни поставщик хиина дӀаоттаргъя. ХӀанз предприяте арахецаш я 440 эзар киловатт мощность йола ядерни реактораш. ДӀахо йодача хана арахецаш хургья — миллион киловатт йола реактораш. Уж арахецара дола проектин болхаш эшам боц кийчоа дӀаьоалаьй.

СУРТА ТӀА: «Шкода» цӀе хе хьаеш латт Венгрерча Пакшски АЭС-а лоьркӀа реактор.

ЧТК—ТАСС сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

КХОХКАМ КӀАЬДБАРА ГӀУЛАКХ ЛЕЛА А ДЕ ЧӀОАГӀ А ДЕ

Дунен общественность чӀоаггӀа тергам тӀабахийта хьожаш я 11 ноябре испански столице — Мадриде хьаелларгӀйолча юкъарчаевропейски совещане доакъошхой йолча пачхаьлкхений вӀашагӀкхетара Мадриде дӀайолаьча кийчон этапага. Цига вӀашагӀкхетара ден повестка керттера дош — кхохкам кӀаьдбара гӀулакх леладаpа чӀоагӀдарa. Иштта цу тайпара уйла йолаш мадридски форуме кхаьчай Советски Союзе кхыча социалистически мехкийи делегацеш. Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Л. И. Брежнева вежарашка долча мехкий кулгалхоца Крымски вӀашагӀкхетараш долча хана бокъонца барт баьб. Мадриде керттера тергам 1975 шера Хельсинке тӀаийцача ТӀехьарча акта ерригача разделий положенеш кхочашъяра практически де дезачоа тӀаберзабе безара. Къаьстта боккха лоархӀам болаш хургда. Йоах Крымски вӀашагӀкхетараш хиннача тӀехьагӀа кепатеха арадаьккхача КПСС ЦК документа тӀа, тӀема кхохкам кӀаьдбара хьакъехьа Ерригевропейски конференци чаккхъянккара цхьа барт белга.

Ерригача континенташ тӀарча дика уйлаш йолча наха чӀоаггӀа хам бу цу хьакъехьа социалистически мехкаца лерагӀа чакхдоахача гӀулакхий. Цар чӀоаггӀа хьаллоац кхохкам кӀаьдбелга чӀоагӀдарен материальни тӀема кийчо соцаярен даькъера Варшавски Договора доакъошхой йолча пачхаьлкхений Политически консультативни комитета майски совещане оттаяь шера программа. ХӀаьта иштта дукха ха йоаццаш Европерча ракетно-ядерни герза доагӀача дешай, Центральни Европе герзашцара низаши герзи кӀезагдара хьакъехьарча переговорашка Советски Союзо оттаяь керда предложенеш а.

Европе тӀема кхохкам кӀаьдбара дечоа дукъьале ец ба хӀанзарча Вашингтонски администраце милитаристски никъ. США-я НАТО-и агрессивни гӀозараш а, дунен тӀа эгта тӀема низий кийсал шоаша аьттув болча оагӀорахьа хувца а гӀерташ хӀара шера тӀема кийчоага дӀадохийта ахча 3 процент тӀадеттара хьакъехьа. Малхбузен Европе юкъерча боараме гаьна кхеташ йола керда американски ядерни ракеташ дӀанийсъяра хьакъехьа решени тӀаийцай. Уж планаш, белгалдоах английски профсоюзий цхьан лидеро У. Ройкелк. лархӀа йиш яц № 59 йолча «Керда ядерни стратеги» олаш йолча, дунена а халкъий кхерамзлена а цӀенхаштта кхерам тӀатоссаш йолча США оттальча президентски директиваргӀа дӀакъоастаяь.

«Юманите» яхача французски газето теркам тӀабохийт американски дипломате нуц доацаш лелаеча маневрашта. Къаман кхерамзален дешашта волча президента помощника Бжезинске указанегӀа мадридски вӀашагӀкхетаре малхбузехьарча делегацешта кертте латтараш НАТО совете хьийха хинаб, цига царна тӀатеIIа «кхьехар даьд» переговораш йӀаьхье а Советски инициативашта хоадам боллаш жоп далара юкъара гӀерта а яхаш.

Малхбузен Европерча халкъаша доагӀача тайпара юхатох эхь ца хеташ Вашингтона леладу гӀулакхаш. ХӀаьта шоай правительстваш-кара дӀадех кхохкам кӀаьдбара наькъагӀа конструктивни гӀулакхаш чакхдоахилга.

ГАРГАРЧА МАЛХБОАЛЕРЧА МАШАРА БОЛА КХЕРАМ

ТӀехьарча хана американски дипломате чӀоаггӀа хьийнар айдаь «болх бу» Гаргарча Малхбоале. Израилеи Египтеи вахийта хиная президента Картера ший викал Линовиц. Цуи «специальни мисси» чаккъаьлча Вашингтоно торжественно дӀавхайкадаьд Иордая яхача хин Малхбузехьарча йистеи Газа сектореи «автономи» олаш йолчун хьакъехьара къамаьлаш соцадаь хилар дӀадеьнад аьнна. Картера ше кхайкадаьд Израилаи Египтанеи юкъера контакташ юхаметта а оттаергъя, хӀаьта ликхерча боараме американо-израильско-египетски вӀашагӀкхетара цхьа барт а баьб аьнна. Из деррига а дар Кэмп-Дэвидски барт «болаш хилар» бакъдара. Гаргарча Малхбоале «машара процесс» олаш дар дӀахо хьош да алийтара тешалдара лаьхӀама.

Мадарра аьлча, Кэмп-Девидски барт чӀоагӀбе гӀертара юкъе машара хьакъехьа цхьаккха хӀама да а дац, е хила йиш а яц. Iарбий халкъаша дукха ха я из гӀулакх хаьдда харцдаь. Харцдаьд хӀана аьлча Гаргарча Малхбоалера гӀуланкхаш бокъонца тоадарца из цхьаккха тайпара тарлуш доацандаь, хӀаьта цу гӀулакхашца хьаштдолаш дола мехкаш, эггара хьалха законагӀа йола палестински халкъа викал — Палестина мукъаянкхара Организаци юкъе а йолаш нийсача наькъаца гаргарчамалхбоалера гӀулакхаш тоадарца юкъара хӀама доацаш доландаь. Харцдаьд хӀана аьлча, Кэмп-Дэвидски барта тӀехьашка а лечкъаш Iарбий халкъий хьашташ дехка волча Садата новкъостал а деш Израила дӀалийцача лаьттаех нолонеш ендаь, Иерусалима Iарбий лаьнъана анексеи яьдаь, хӀаьта из «даим кургйола а екъалургйоаца а» шийи столица я аьнна дӀакхайкадаьндаь.

Из провокационни акци хинначул тӀехьагӀа моттийта Садата автономни олачун хьакъехьара Израильцара переговораш юкъегӀаьхар, хӀаьта «дуъ а биар» уж юхайолаергьяц Израило шийи анексионистски гӀулакхаш дӀадахалца, аьнни. Американски газеташа бакъду. израильски премьера Бегина шийи канцеляри Иерусалиме дӀахьоргьяц аьнна Линовица дош денна хилар, цул тӀехьагӀа цу сахьате шийи «дув» бинбелар Садата, хӀаьта дош делар переговораш юха дӀайолае. ХӀаьта БегинагӀа аьлча, ше Линовица деннача «деша» хьакъехьа американски газеташа яздаьр харцде волавелар из, хӀаьта цо дӀакхайкадир Иерусалима хьакъехьари Израила планаш хувца ца луш юсаш я, аьнна.

ЦӀаькха баьча тийшача балхах Садата совгӀата Вашингтоно герза керда нартеш яхийтар, хӀаьта тӀема потенциал совъянкхара новкъостал а дир. Из совгӀат, эхь ца хеташ яздеш «Балтимор сан» яхача американски газето США-на шин тайпара новкъостал деш да, яхаш: мехка чухь садатовски режим хьаллацен Гаргарча Малхбоале оперативни гӀулакхаш чакхдахаран египетски территоре тӀа американски эскар чугӀолга Iалашдеран».

Бокъонца гуш да, Кэмп-Дэвидски барта тийшача болхох Израилца цхьана садатовски Египтах Гаргарча Малхбоалера американски жандарм ярои новкъостал дуаллхха цу кхерам экка мегаш йолча регионера кхохкам дӀахо айбара. Цу гӀулакха жоп луш Iарбий халкъаша шоай мугӀараш кхотаду. Израила оккупаци яь территореш ерригаш а мукъалахара тӀехьара, Гаргарча Малхбоалера гӀуланкхаш бокъонца массе оагӀорахьара машара наькъаца тоадаpа тӀехьара къовсам чӀоагӀбу.

КИТАЙ: МОАСТАГӀАЛ ДОЛА НИКЪ ХУВЦА ЦА ЛУШ БУС

Пекине хиннай халкъа викалий Ерригкитайски собране 3-гӀа сесси. Цо итогаш яьй тӀехьарча хана Китае гӯш йолча цӀенхаштарча чурча процессай. Сессе гучахьа а къайлагӀа а критика яьй социализмаца цхьаккха юкъара хӀама доацаш йолча цхьайолча маоистски концепцеи теорене.

Масала, КНР Пачхаьлкхен совета премьер Хуа Гофэн (хӀанз цу декхарех цу сессе мукъаьалийтае из) ше къамаьл деш «Мао Цзедуна идеяш» хьохалбяле а мукӀардо данза валанзар уж идеяш чуийна кхоачашъеча хана Китая экономика еха хӀалах хулача дӀа тӀа кхаьчахиния хилара. «Вай, — аьнад цо, — бокъонца долаш долчох дӀакъаьста хиниа хиннад, объективни законагӀа а доацаш бӀаргаш а дуъшадаь доккхий хьохкамаш даха гӀерташ, уйла ца ещ уж уттадеш лийнна хиннад». Цу гӀулакхо, хоьш ма хилдара, доакха зе даьд — «лохьенай гӀишлой хьалъяра темпаши эффективностьи, чӀоаггӀа юхатехад доагорa-энергетически промышленность, транспорт, юрта бахам, яйги промышленность, торговли, Iилмеи техникеи, культуреи образованеи дегӀайоалаелга. бахача наькъа вахара хьал тоаделга».

Сессе белгалдаьккхад мехкарча экономике йолаш йола халонаш хьалха дерхӀаш хиннарел дукхагӀа хилар. 1981 шера йолча плане тӀа продукце дукха лоаркӀаме тайпаш — кӀор, болат, мехкдаьтта, тракторaш, автомобилаш арахецилга юхаоза а кӀезигде а леркӀаш. да. Бакъда из иштта дале а сессе чӀоагӀъаьй мехка экономически торонсл дукха дукхагӀйола тӀема гӀулакхашта йола ассигнованеш.

Из деррига а иштта хилара бахьан да, экономиканен халкъа вахара хьалан маоистски концепцеех зе даьккилга хьалъоахаш мукӀарле даь дале а, кулгалхой хувцаш гӀулакхаш леладь дале а, Китай шийи арахьарча политике Советски Союзаца, Вьетнамаца. Монголеца, кхыча социалистически мехкашца, ма дарра аьлча, машарен кхохкам кӀаьдбарен гӀулакхаца моастагӀал леладара никъ лелабеш хилар. Цул совгӀа сесси болх беш йолча хана хьалъекхар Пекин дӀахо а США, кхыча империалистически пачхахьалкхений агрессивнегӀа долча гӀозарашта гаргйодаш хилар, цар кхы а чӀоагӀагӀа из тӀабахийтаб. Китай антисоветски акцешта юкъеоаяра.

Дукхьал из маӀан долаш да США оборона министра заместитель У. Перри Китае вахари, английски тӀема немай отряд официальни визитагӀа Шанхае яхари. Пекински кулгалхошца къамаьлаш деш Перри волча хана дӀахайкадаьд вашингтонски администраце 400 совгӀа американски компанешта тӀема лоархӀам бола дукха тоараш: радараш, вертолеташ, гӀонна бола тӀема кхоачам— Китайга бохкара йола экспортни лиценаеш еннай аьнна.

Китайс шийи лоалахошца лелаеча гегемонистски гӀулакхашен империалистически державай новкъосталца чуийна милитаризаци еш из хилароа цӀенхаштта сагото яйт Къулба-Малхбоален Азен мехкашкарча пахага.

Г. ШИШКИН. (ТАСС.).

КПСС XXVI съезди сийна къахьегама вахте эттача «Союзавтоматстрой» ВИПО опытно-экспериментальни завода коллективо ший кхоачамехи торонеш бизза лайда а яцаш, толамца кхоачашду хьалкашка латта декхараш.

Иштта йолча коллективе дукха болхлой ба хьаьнала къа а хьегаш даим доккхий толамаш доахаш. Царех цаI я къона радиомонтажница Саткина Светлана. Юкъера школа чакхъяьнкхачул тӀехьагӀа из укхаза балха ена кхо шу дизад. Цу лоацача хана шийи балхах тӀехдика кхийттай из. Массаза а шийи сменни нормаш 120 — 130 процент кхоачашъеш йолча цунна коммунистически къахьегама ударник яха сийлахьа цӀи еннай.

СУРТА ТӀА: радиомонтажница С. Саткина.

З. БАТЧАЕВА сурт.

СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически заводерча № 7 йолча цехерча эггара бехктохкамегӀарча участке хьожаьй къона аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник Балаянц Эльвира. Из участок я этилови спирт хьадара эша этилен хьадеш яр. Шийна хьалхашка латтача декхарех тӀехдика лоархӀаецц я из. Массаза а нийса лелаю цо технологически режим, цех Iалашъю мел эшача бийдалца. Цудухьа коллективе сийдеш лоархӀаш я Эльвира.

СУРТА ТӀА: аппаратчик Э. Балаянц.

С. ХУГАЕВА сурт.

Авиценна вав 1000 шу дизарга

Авиценна вахча дийнахь дена 1000 шу дизарга.
Ибн - Сина (Авиценна) — Юккъерча Азен Иранен философ, лор, естествоиспытатель, поэт. Таджикски ССР халкъа художника И. Л. Лясникова портрет.

ТАСС фотохроника.

Компьютера бакъду Авиценна яьхар

Кхоана дезду таджикски халкъа хьалха баьхарех сийлахь - воккха волча цхьанне, гІорваьнна, кІорга хьекъал долчу хилнача Іилманхочун-энциклопедиста Абу Али Ибн Сина (Авиценна) вах эзар шу долар.

Дуьнга да цо философи, поэзи, музыка, математика, астрономи, ботаника дегІаккхуьлара дахь. Бакъда, эзара хьалха дуйсина Ибн Сина воьзо сийлахьа-воккха лор хинна хиларех Малхбоалехьа а Малхбулехьа а йолча юкъерча біаьшерашкарча источникаш тІа Авиценна цІи Галенен Гиппократан цІерашта уллуо латт. ХІаьта Ибн Сина кертерча билхо — греческа, индийски, ирано-арабски медицинаша жорагІа мел дьаннар хьегул а дах, цох пайда а эцаш яздаьча «Лорий Іилман Каноно» цІаькха доергдоацаш дунен тІа сий дьахкад цуж.

...Эзар шу мийвед из біешерІхатар килера — хьоарчаь къаннара пергаменти Таджикистана Іилмай Академе химе Институте йоккха компьютари. Пергаменте тІа — Авиценна фармацевтически предписанех цаІ. Машино жоп дала дези кІанзарча медицино пайда эца йиш йий эзар шу гьалха сийлахь - воккхача Ибн Сина унахоштa дарба даш лелаьча молхаз? Компьютеро чІоагІа тоаж рецептана чудоагІача хІара молха декъа, цар цхьанне луш бола пайда, цул тІехьагІа оал: рецепт 1000 шу хьалха яздьиле а, цуч хе тІоаьхьинай аьнна біалла а ларкІа йиш яц.

Таджикистана флора дарбена йола баьцаш геттара дукха йолаш а. Институте фармакологе лабораторера Іилмахой токкаш бе царех бола йиш йола пайда. «Авиценна хьисапе» йолча фармакопеяс шерра пайда эц баьцоагІаех. Компьютерга кьоастаа дІаеннача 158 рецепта 200 гергга дарбан баьцаш чуйоагІар, машино тешал дир царех дукхагІчар дарба даш хилара.

Бакъда, Іилмахоште дега а доацаш, дарба дара пакха мах бир Іалама шерра дІаяьржача баьцоагІа — уральски солодка. Цун овлаш кхеккадаь хьедьаннача хиэ, тешал дир машино, дарба хул пех кашта а кера а хулача лазарашта. ЛоархІама да солодкоен оала малхбузехьарча медицине рецепташка кест-кеста бувцилга зайча.

Тохкамзой теркам тІаэзар цхьайола молхаш біашагІтоаа а принципо. Масала, «Дега лазарашта дарба де» Авиценна могаю молхаш 25 компонентах латт. Царех ккоъ мара яц дега дарба деш. Вожаш — тонизирующи, лазар кІаьдеш, антитоксически. Ший арсенала эффективни йола средствааш (тиланарча позицешка диллача) йоецаш хиннача хьалха дарба деш хиннача наха сега ший догІ ооцагІдоаккхаш хиннад шийна гІо де. Уж молхаш меннахул тІехьагІа догІа цара дІакъесташ хиннай зене йола веществаш, лазара духьала боаккхаш хинаб беррига низ.

Ибн Сина фармакопея цхьаькха лоархІаме принцип — цхьатарра пайда боалаш йола кхыйола компоненташ юкъеккхуьлилга. Цхьаннех цамогаш волчоа пайда це боале, шоллагІча а кхоалагІча новкъостал де мег. Иштта оттаяь рецепт моллагІча сага практически универсальни хиннай.

Къаьнарча рецептех цхьаераша Іилмахоша могаьй хІанзарча медицинане. Тохкамаш дІакхо даш да, хІаьта уж химе Институте даь а цо Іош, Таджикистана Іилмай Академе гастроэнтерологе Институте, Абу Али Ибн Сина цІи лелаеча Таджикски пачхьалкхен медицински институте фармакологе кафедре ду.

Юрий ЗЕММЕЛЬ,
АПН корреспондент.

Ленина сурт-сибат гІалгІай советски поэзе

Ленинах, Коммунистически партех дола доаш — гІалгІай советски поэзи хьайоласча дена цуй массазара кхоачалургйоаца тема.

ГІалгІайн нохчийн меттала йоазув біалла ара а далалехьа дунен пролетариата баьччах шоай дика доаш ала хьежаб халкъа сказителаш-импровизатораш. нохч-гІалгІай фольклора йІаьхийча традицеех мог-гІортола а еш. Цу илленца шираьча замалахьерча турпалашта — халкъа гадоахараштa, тоІадаь доакха адамаш шийна тІехьа а дахьа, ирасча, гІозача кхоаисиго дугаш волча халкъа хьалха ваьнна водачоа тарву Владимир Ильич Ленин.

Цхьа бахьан доацаш дац гІалгІай поэзе юхьаг дІайолаьча Беков Темботa «Шин зама» яха шийн аттара хьалхара йоккха стихотворени Владимир Ильич Ленина, большевикий партена хетавь хилар. Шийн стихотворене тІа поэзе тигьамаш долча меттала дукха дика хІамаш дувца хейнад дукха везача баьччах, къахьегача адамашта дагадоахкарашцея цар сатувсаращцея Ленина гІулакха кІоаргга бувзам хиларах. Стихотворене тІа вувц Ленин тоІабаь мел боахкарашта сийрдача, ирасча вахарга бода никъ хьабийла халкъа баьчча саина а шие веррита а баьь гІулакх бахьан долаш ловттабеча къовсама дІавенна сег санна а.

ВІашагІтехача нарарча замая бакъдаршацца цхьана лоалаьча фольклорни символиках хьахиина тамашийна гола я гІалгІай поэзена юкъе шийл тІех кхы цхьаькха воапош цул говзанча хиннача Беков Темботаъ поэтически таланта башхалонех цаІ. Адамлeнна керда, сийрда, нийсхон зама хьайийлача Ленина гена сийле поэто хьахьекхай фольклорни символика средствашца. Къаьнара «зама», къаьнара ха цо тарьюо:

«Аьттехьа дІабийрзача мар
Волхлой цІий долаш.
Аьрдехьа юхабийрзача дувр
АхархоІ даьгьа долаш»

болча фаьлгаца бувцача сарманаца. ТІаккха поэта хетт къаьнача гІазача хенега:

«Турпал Ленин вецийя
Хьона кІийле егІар?
Меттахьа хІама тохар
Тха баьчча Ильич вецийя?»

Ленинах дола доаш чакхдоалаш дa тохорца тарду. Ленина хьехам къахьегамхошта хьежача меттехаца. Сурт-сибат оттадеча фольклора средствех творчески пайда эцаро Ленина вахарахи гІулакхеха, революцех, дуццар сийлен белгалонаш йолаш, боккхача лоархІаме хулийт. Поэта, даьсса хабараш ца дувцаш, бокъонца дог тешадарца белгалдоах Ленина сурт-сибатацара хозагІа, сий долашагІа дола хІамаш. Ленин веннавале а, цІаккха а лергдоацаш да цуй гІулакх. Большевиккий парте ленински наькъагІа коммунистически кхоанега дуг халкъ.

Беков Темботa «Шин зама» яхача шийн стихотвореніца юхьаг дІайолаьча Ленина темо гІалгІай поэзена юкъе йоккха моттиг дІалоац. ХІара поэт шийн, ше зийна, къаьстта поэтически доаш ала гІерт. Ленински тема — из ба цІаккха а лакъаргбоаца дог урауеттадеш бода хьаст, дега эттара дезагІа дола беркат, бакъдарий, диканий, хозала никъ. Цунта а хьежаш юст вай воай дІаяхи ха, тахане, кхоане.

Нохч-ГІалгІайчен халкъа поэта Яндиев Жамалдина яздаь «Аврора» бирсача залпо керда зама вайга хьаккхайкаьча хана тІаргата доацаш доахкар меттар. Ленина доа луш Кремлерча Ленина тешаме хулча, цунна тІехьа лаьттаж тІа машар оттабелга а ирас кахьалга а новкъа байна тІадидлaрах («Ленина духьа»). Ленина доши гулакхи лергдоацаш да. хІаьта цуина цхьана лергдоаца я хозал а.

«21 январе» яхача стихотворене тІа поэта хьахьокх дукха веза баьчча кхалларах халкъага кхаьча боарам боаш йоккха гІайгІа. Из біал дунен тІа гІолла дІадаьрзачa «са мел доалла адам цІаьхха юхасоцаделар, дира форд эттар біаргашка цу Іан гІайгІинета дийнахьа». Халкъага кхаьчача гІайгІах йоккхаан чІоагІала поэта хьахьокх Іадамгара хьал доезийтарца. Цу гІайгІанеча дийнахьа кхыметел маьлхага а сагото кхаьчача санна хетaлу. Сагото нийрчаьньхий маьлха юхь. Нах а санна гІайгІанеч садуаши ба из а.

«Ленинга» яхача шийн вокх стихотворене тІа поэта йоах, «даькъалча Ленина» «шоаре нийсхо ца хиларца къовсам а ловттабеш» къечар бохьо хьалтІа а яьккха, чІоагІ машта яьй». «Хозача біаьстено лаьтта мишта дийнду, Іа сийрдалаьккхад вахар... даькъала Ленин», Поэта геттара дика кхоачашъю уквaю Ленина сурт-сибат созадоалаш латтача Іаламца нийсларe традици. Ленина сурт-сибат хьаоттадеча хана цхьа бесса из цхьана. тарде хьажар — гІалгІай поэташа шерра пайда эцаш а фольклорагара дена хьайоагІаш a йола авторий проблемни поэтически прием я.

Ленина сурт-сибата сийрдагІа йолча башхалонех цаІ я цуй чулоацам эстетически хьалбаза хилар. Ленина сурт-сибат хьаоттадеча хана тербал ца де йиш яц турпала характерада эстетически дика хІамаш дукха хилар. Цхьа моллагІвар санна а воацаш тІехдина саг ва Ленин. Ленина дикал цуй гІулакхех йоалл. Къахьегамхой моастагІашца къахетаж боацаш къовсам лоттабеча къовсамхочун идеал, социальни нийсхон символика эттара лаккхера критерии. хІаьта цигтара хьайоагІаш йола башха-дика хІамай кратери — Ленин ва. В. И. Ленина уж башха-дика гІулакхаш еттара дика хьахьокх гІалгІай поэташа Хь-Б. Муталиева, С. Озиева, М. С. Плиева, кхычар. ГІалгІай поэзеца дашха хьежаб Ильича гІулакхаш, оамалаш, васеташ, сигах доакха техника, халкъашта юкъерча гІулакхашка машар, доттагІал, солидарность чІоагІъеши дІахо хьоча ревадьни наькъа новкъарде еш мел дола хІама бухдоаккхаш дола деррига гІулакхаш хьаделарца. Баьчча сурт-сибата уж башха-дика оагІош вахарерча бакъдолчунца шийца ювзаенна я. Цигтара хьадоагІаш да уж шоай тайпара дукха доккхий хІамаш чудоацаш хилар турпал маьлхаца тарвар, «машар», «весь ленин», «зама», «адамле» кхыяраш санна йолча глобальни категореех шерра пайда эцар. Уж дерригa хІамаш юкъедоалдаьд баьчча сурт-сибатах доахка башха-дика гІулакхаш хьахьокхар духьа.

Ленина сурт-сибатах лоархІаме моттиг долоац турпалча гулакхий эстетически хІамаша. Турпало котало йоаих дІаяхача къизачи заманца (Беков) даьттача тІем тІа, хьакхоля керда, нийсхо йола машар, цхьаккха тайпа моастагІа, цхьаккха а вац Ленина духьалъотта могаш, доазув долаш яц цуй идеалаш.

Мел дийцар вІашка а тохаш, белгалдаккхаиза дарг дац поэтически Ленинияна ганзана юкъе гІалгІай поэзе шийгара доагІаш дола дакъа лоацаш хилар.

М. ТАНКИЕВА.
Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета вайнахски филологе кафедра лаборант.

КЕРДА ХОАМАШ

Укх деношка Грозне хилар РСФСР Педагогически общества районни отделеней председателий семинар. Цига республикански отделеце председатела, профессора Н. П. Гриценкос яь доклад хетальяр КПСС XXVI съезда дикача хьоккхамашца накъаяхара обществана хьалхашка латтача декхараштеи керттерча постамаштеи.

Общества районни организацей Іилма - практически балха хьакъехьа дийцар отделене методиста Т. Т. Рудика.

Республиканска отделене бехктокхамеча секретара, исторически Іилмай кандидата П. И. Латышева чІоагІа доашхаш дийцар общества болх вІаштІехьбаккхара хьакъехьа.

* * *

УлицагІа гІашлой лаьтта кІал гІолла тІехбуьла поллагІа моттиг хьайийлай Грозне В. И. Ленина цІерагІча проспекте. Хьалхара яр цхьа шу хьалха дена болх беш я города Заводской районе, В. И. Ленина цІерагІча культура Дворецa парне чувоалача моттиге.

Кхы а ши моттиг еш латт лаьтта кІал гІолла нах тІехбуарсболаш В. И. Ленина цІерагІча проспекте: цаІ быта керда ЦІа даггІачен, вож — Октябрьски майда тІeи.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище дІахайкаьду 1980—1981 дешара шера деша лаьха гонзал йола болхлой кийчбара дешархой дІачуэцаш хилар. Укх профессех:

штукатур-облицовщик-плиточник;
столяр-гІишлонхо;
каменщик, болатен аьшкабетонни конструкцешта монтаж еш вола монтажник;
облицовщик-плиточник-мозаичник;
болатен аьшкабетонни конструкцешта монтаж еш вола монтажник;
юрташка гІишлош хьалъю мастер;
слесарь-сантехник, газосварщик.

Каменщика, 10 класс чаккхьаьнчахчун — дешара ха — 1 шу.

Деша дІаийбу нагий млхи дикхарийн 15 шу даьнна а кхы боккагІа а бален 8 класс чаккхьанакха бален.

Дешара ха — 3 шу.

Училище чакхьаьнкхараште юкъера образовани профессех Іомаярах дола диплом дІалу. Училище дешийт мах боацаш. Дешархой кхачанца, обмундированеца, спецбарзакъаца Іалашбу. Деша багІача хана дешархошта производственни практика йолча хана цар баьча балхах 50 процент ахча дІатеда.

Городерча транспортаца, машинаькъагІа, самолетаца лелача хана дешархошта льготаш я.

Училище деша вагІаш кьекха ха къахьегама стажа юкъе йоьийт. ТІехдина дешаш училище чакхъьакха диплом нІцараш мехки лакхехьарча дешара заведенешка деша бохийт болх бей хилара стаж йоацаш деша дІаоттаи телаш йола аьланаш йоацаш.

Училище деша водачо дІачуяла еза:
директора цІерагІа заявлени;
валача моттигера справка;
образоване хьакъехьара документ;
ваь ха тІайола тешал е паспорт;
4 фотокарточка (3х4 размер йолаш);
[illegible]

Документаш дІачуийду хІара дена 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Училища адрес: г. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цІерагІа керда посёлок, Шефски улица, 23.

Автобусаш №№ 4, 8, 26 централни рынкера «Ташкала» яхача кхачалца, автобус № 11 «7 линия» яхача кхачалца.

Тхо интернационалисташ да

Дохаргдоаца доттагІал

«Лаьтта машари ирал хилийта, дунен тІа мел дола бераш доттагІий хилийта» — из девиз я Асланбек Шерипова юртарча юкъерча школа интернациональни доттагІала клуба.

Укх деноашка тхо хилар цу школерча дешархой болча хьоашалгІа даха. КИД а балхихи цо чакхбоахача мероприятесхи лаьца дийцар тхота юкъерча гІулакхашна. маорганизатора Хадисов ИбраьхІама.

— Массехк шу да, — йоах цо, — тха бераша Венгрерча Ачгесер яхача юртарча дешархошца доттагІал леладу.

КИД-а цІагІа дукха я на мигин сувенираш. Пенах хьалтеха боалл хоза кІувс. цунна юкхе улл «Моарщица — 6-за классагара» аьнна дешаш тІадола истола тІа тунса гата. Истола тІа лаа знаЧонаш, Венгрера тайп-тайпара моттигаш тІайола открыткаш, художествении а справочни а литература, венгрий метта яздаь письмош. Лорадеш леладу дешархоша шоай доттагІий совгІаташ, цар хІара каьхат.

— Новкъосташкара каьхат дар доккха цІей хул тха дешархошта, — дІахо дувц ИбраьхІама. — Дена цхьа письмо жоп ца луш дитац. Шерра бувзам эттаб тха ялхлагІчен бархІлагІчен классашкарча берий цу венгерски юртарча нийсархошца. Цу каьхаташ тІа береша дувц шоай школаех, пионерий эздийча гІулахех, шо-шоай мехкарча хоачача моттагех. Укхаза хьадаьхка письмош деш тха школьникаша шоай классни сахьатешка цхьана вІашагІа а кхийтте. Из доттагІал шерра леладу 7-ча классерча Адамов Сулеймана, итталагІча классашка дешаш болча Улубаева Любас, Мараева Таисас кхычар. КИД-а председатель я 5-ча класса дешархо Кучаева Луиза. Из иштта хІаьад аьлча цецвала хІама дац. хІана аьлча эрсий мотт дика хоаш, тІехдика дешаш хьаноагІа из. Каст-каста гуллуш шоай балха мероприятеш йоаш, керда формаш лох нидовнаша.

ЧІоагІа доттагІал да шин школа дешархошта юкъе эттар. Из доттагІал дийзар я интернациональни доттагІала клуб.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ,
тха штате воаца корр.

ИРАЗЕ БЕРАЛ. Х. МУКАЕВА фотоэтюд.

Экономически дешара— министерствай теркам

11 сентябре КПСС ЦК отделаша кердачи дешара шера къахьегамхошта экономически дешар хьехара дешашта хетаь совещани яьй. Цига дакъа лоацаш хиннаб СССР-ен РСФСР-ен министрий заместителаш — экономически дешара йолча советий председателаш, КПСС ЦК отделий, союзни республикай компартей ЦК, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК, «Знание» яхача общества, отраслевой профсоюзий ЦК, цхьадолча централни газетий бехктокхаме болхлой.

Совещане дийцад КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума решенешка а городе Алма - Ате новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлага а хьежжа кердача дешара шера кийчо яра дакъе партийни, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешта хьалхашка латта декхараш, КПСС XXVI съезда кийчо ярца, из чакхъяккхарца, итталагІча пятилетка закхъяккхарцеи цхьайттагІъар дІа йолаярцеи ювзаенна экономически дешара система белха башхалонаш.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ГІуйранара гимнастика.
9.05 — Мультфильм.
9.40 — «Эшшна Друда хьайле» яха телевизионни дукхасерийни спектакль. 1-ра сери.
11.05 — «Советски исполнительно искусства мастераш». ДІалоаш СССР халкъа артиста Л. Гоглия. Ястребова — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Сона деза сай лаьтта» яха документальни фильм.
15.20 — «Хьехархочоа — алфавий урок».
16.15 — А. Гайдар. «Сийна кад».
16.55 — Мексика шийн диламе йоала 170 шу дизарга. «Мексика» яха телевизионни документальни фильм.
18.00 — «Іилман вахар». Украински ССР Іилмай Академе.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Хьакъа хинараш».
18.55 — «Илог-80 футбола тІобах».
19.30 — «Эшшна Друда хьайле» яхача телевизионни дукхасерийни спектакла премьера. 2-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Оперни віашагІтехар». А. Даргомыжский. «Кердан хьалла». СССР Пачхьалкхен Академически Доккхача театра спектакль. Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Шоаша, хай-воашей!».
8.35; 9.35 — Советски пачхьалкхен а бакъоний а лардар. 5-гІа класс. Бакъонаш а маьаль а.
9.05; 14.35 — Монументальни пропаганда Ленински план. 1-ра передача.
10.05; 14.05 — Французски мотт.
10.35; 11.35 — Истори. 5-гІа класс. Искусства а ди а хьахкар.
11.05 — ПТУ дешархошта. Истори.
12.05 — Студенташта - заочникашта. Лакхара математика. 2-гІа курс.
13.20 — Афиногенов а цун тхесаш а.
13.00 — А. М. Горький. Кхьхьаьдара хувиараш.
15.55 — Литературни вІашагІтехар.
16.40 — Ленински гвардия хаттий. «Новкъост Арсений» яха художественни фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.15 — «Из тайпа е вож тайпа мара, хьы тейпа хила йиш яц» яха документальни фильм.
19.00 — «Нохч-ГІалгІайчу гІоала».
19.20 — Киножурнал.
19.30 — «Шоана, кхалнах!» (нохчий меттала).
20.00 — «Бойса дахьаьда хийла сунг, берааш!».
20.15 — «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча темах йола беседа.
21.00 — В. Моцарт. № 21 йола концерт.
21.30 — «Бощупански ахха» яха телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Уж ирах долаш хургбо» яха художественни фильм.

17 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «ГІуйранара гимнастика».
9.05 — А. Гайдар. «Сийна кад».
9.40 — «Эшшна Друда хьайле» яха телевизионни дукхасерийни спектакль. 2-гІа сери.
11.50 — «Фольга тоди дола дунен» яха фильм-концерт. Инстевьтча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Уж тайна бе-бе хилаш» яха телевизионни документальни фильм.
15.40 — «А. Н. Островски вахар» 1-ра передача.
16.50 — «Комплекс заклинаш». Караган - Джамбулски территориально-производственни комплекса алоечаний хьакъехьа.
17.35 — «Матросама яха музыкальни программа. Минскера передача.
18.00 — «Жичад шо, зурманчаш!».
18.30 — «Къахьегама сийлен хьалхалаттарйош». Ленина орден лелаеча Новосибирски нашта доакхача комбината коллектива хьакъехьа.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Футболах йола УЕФА кубок. «Шахтер» (Донецк) — «Эйнтрахт» (ФРГ). Донецкера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола УЕФА кубок. «Динамо» (Киев) — «Спартак» (Болгари). Киевера передача. Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Шахмати школа».
8.35; 9.35 — Обществоведени. 10-гІа класс. Матери а сознани а.
9.05; 13.35 — Монументальни пропаганда ленински план. 2-гІа передача.
10.05; 14.05 — Немецки мотт.
10.35 — «Чукотка» яха Іадманпопулярни фильм.
11.05 — ПТУ дешархошта. Юкъера биологи.
11.35 — Д. Д. Шостакович.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Физика. 3-гІа курс.
13.20 — Далаль-то молла театр.
14.35 — Р.-Л. Стивенсона вахара а творчества а оагІонаш.
16.05 — Хьехархочоа — дашой урок. 1-гІа класс. 4-гІа передача.
17.15 — Школе берашка атестически хиннача киплар (гІалгІай меттала).
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Телевыдаьаржарой иксех доли гІулаккхаш хьадо».
17.50 — Телевизионни фильм.
18.00 — Школа четар. «Вахарцара хьай моттиг».
18.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
19.00 — «Нохч-ГІалгІайчу гІоала».
19.20 — ЗІамигача берашта долла мультфильм.
19.30 — К. Кулиев. «Маьржа ві-кх шо, маІанах». Нурадиланова цІерагІча дІаитеатра спектакль (нохчий меттала).
20.45 — Бердански радио симфонически оркестра концерт.
21.40 — «Де аьнна тІаккхала хьейтта гІулакх». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

16 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юрта іуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «АргІанарча цамзІдалла» (эрсий меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.30 — «Ядьо хьановча коллективаша шийни кьамаьнни дар (нохчий меттала).
8.45 — «Атмест» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «Новаторий новкъаь», беседа (гІалгІай меттала).
9.30 — «Къона замано» (гІалгІай меттала).
17.10 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.11 — «Коммунисташ яхь хьалхалатт» (нохчий меттала).
17.20 — Юрта боахама хьалхалаттарашта дола концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

17 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.05 — «Сийдоача традицешта тешаме хилар». Беседа (эрсий меттала).
8.40 — ДоттагІалан концерт (нохчий меттала).
9.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
9.30 — «БартігІайнача дезаде» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.50 — Ахараш (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — ХІарий ишарй концерт (эрсий меттала).
16.30 — «Къахьегамна коммунистически гІулакх долаш хилар производства эффективность а дикаш а лакхара доол доархІамера хьыа да». Беседа (гІалгІай меттала).
16.45 — «Доакъараш хийчара хадамза теркам гІалоаттабе» (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
1981 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гІишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, общественни организацешкарча вениЙовзув доарщдеча общественни уполномоченешка а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сом 12 кепиг; ялх бетта — 1 сом 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

Хоттам

Тахан республике гІоллех Грозней морхаш а йолаш, юкъ - юкъе догІа а делхаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 17—22, Грозне 19—21 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, догІа а делхаш, тайп - тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 7—12, дийнахьа 14—19 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисаний — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарей, ереи, шоаттеи денешка.

СФ05317. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4322.